

Univerzita Hradec Králové

Filosofická fakulta

Ústav sociální práce

**Spolupráce neziskových a státních organizací při
řešení domácího násilí v rodinách s nezletilými dětmi
na území města Pardubice**

Diplomová práce

Autor: Bc. Eliška Hnízdová
Studijní program: N6731 Sociální politika a sociální práce
Obor: Sociální práce
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: PhDr. Daniela Květenská, Ph.D

Zadání diplomové práce

Autor:	Eliška Hnízdová
Studium:	U2031
Studijní program:	N6731 Sociální politika a sociální práce
Studijní obor:	Sociální práce
Název diplomové práce:	Spolupráce neziskových a státních organizací při řešení domácího násilí v rodinách s nezletilým dětmi na území města Pardubice.
Název diplomové práce AJ:	Cooperation of non-profit and state organizations in solving domestic violence in families with minor children in the city of Pardubice.

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce se bude zabývat přístupem pracovníků pomáhajících profesí k nezletilým dětem, které vyrůstají v rodině s výskytem domácího násilí, jaké jsou možnosti pomoci uvedeným dětem a zda pomoc zahrnuje i práci s agresorem. Na příkladech dobré praxe ukázat možnosti propojení státní instituce s neziskovým sektorem při řešení situace nezletilého dítěte. V praktické části bude využita kvalitativní výzkumná strategie, metoda polostrukturovaného rozhovoru s pracovníky neziskových organizací a orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

MATOUŠEK, Oldřich. Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9. MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois, ed. Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0288-2.

Garantující pracoviště:	Ústav sociální práce, Filozofická fakulta
Vedoucí práce:	PhDr. Daniela Květenská, Ph.D.
Oponent:	prof. PhDr. Jana Levická, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	30.4.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci pod vedením vedoucí práce vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Hradci Králové dne 15. 3. 2022

Bc. Eliška Hnízdová

Poděkování

Děkuji vedoucí práce PhDr. Daniele Květenké, Ph.D., za konstruktivní a inspirativní vedení diplomové práce.

Abstrakt

HNÍZDOVÁ, Eliška. *Spolupráce neziskových a státních organizací při řešení domácího násilí v rodinách s nezletilým dětmi na území města Pardubice*. Hradec Králové, 2022, 75 stran. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Filosofická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Daniela Květenská, Ph.D.

Práce se bude zabývat přístupem pracovníků pomáhajících profesí k nezletilým dětem, které vyrůstají v rodině s výskytem domácího násilí. Dále budou rozebrány možnosti pomoci uvedeným dětem, a zda pomoc zahrnuje i práci s agresorem. Na příkladech dobré praxe ukáží možnosti propojení státní instituce s neziskovým sektorem při řešení situace nezletilého dítěte.

V praktické části bude využita kvalitativní výzkumná strategie, metoda polostrukturovaného rozhovoru s pracovníky neziskových organizací a orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

Klíčová slova: děti, domácí násilí, multidisciplinární spolupráce, organizace

Abstract

HNÍZDOVÁ, Eliška. *Cooperation of non-profit and state organizations in solving domestic violence in families with minor children in the city of Pardubice*. Hradec Králové, 2022, 75 pp. Theses. University of Hradec Králové, Philosophical fakulty. Supervisor: PhDr. Daniela Květenská, Ph.D.

The work will deal with the approach of workers in the helping professions to minor children who grow up in a family with domestic violence. Furthermore, the possibilities of helping the mentioned children will be discussed, and whether the help also includes working with the aggressor. On the examples of good practice to show the possibilities of connecting a state institution with the non-profit sector in solving the situation of a minor child.

The practical part will use a qualitative research strategy, the method of semi-structured interviews with employees of non-profit organizations and the body of social and legal protection of children.

Key words: children, domestic violence, multidisciplinary cooperation, organizati

Obsah

ÚVOD	10
I. CÍL PRÁCE A NÁSTIN METODIKY ZPRACOVÁNÍ.....	12
II. TEORETICKÁ ČÁST	14
1 TEORETICKÁ ČÁST (VYMEZENÍ POJMŮ SOUVISEJÍCÍCH S TÉMATEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ).....	14
1.1 Domácí násilí	14
1.2 Rodina.....	17
1.3 Syndrom CAN	19
2 INSTITUCE ZAMĚŘENÉ NA POMOC DĚTEM ZAŽÍVAJÍCÍ DOMÁCÍ NÁSILÍ SE ZAMĚŘENÍM NA PARDUBICE	21
2.1 Státní organizace.....	21
2.2 Nestátní neziskové organizace.....	28
3 MULTIDISCIPLINÁRNÍ SPOLUPRÁCE.....	36
1.2 Multidisciplinární tým z hlediska sociálního pracovníka.....	36
3.2 Typy multidisciplinárních týmů	37
4 PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE.....	40
4.1 Popis případu	40
4.2 Instituce a předávání informací	40
SHRNUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI.....	45
III. EMPIRICKÁ ČÁST	46
5 VÝZKUMNÁ ČÁST.....	46
5.1 Cíl výzkumu	47
5.2 Dílčí výzkumné otázky	48
5.3 Transformační tabulka	48
5.4 Výzkumná metoda a technika sběru informací	50
5.5 Cílová skupina a výběrový soubor	51
5.6 Sběr dat a zpracování dat.....	52
5.7 Etická rizika výzkumu a rizika zvolené výzkumné strategie	53

5.8 Analýza rozhovorů a interpretace výsledků	53
5.9 Vyhodnocení praktické část.....	64
ZÁVĚR	66
LITERATURA.....	70
SEZNAM PŘÍLOH	75

Seznam použitých zkratk

MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
Polici ČR	Policie České republiky
PMS	Probační a mediační služba
Zákon o SPOD	Zákon o sociálně právní ochraně dětí
Sb.	Sbírka zákonů

Úvod

Domácí násilí je v současné době velmi diskutovaným tématem. Týká se všech osob, a to jak dospělých lidí, tak i nezletilých dětí. Informovanost veřejnosti o domácím násilí probíhá především skrze média, jako je například televize, internet, sociální sítě, avšak tyto zprávy nejsou vždy objektivní. Odbornou informovanost o problematice domácího násilí považuji ze svého pohledu stále za nedostačující. Jedná se o fenomén, který nemůžeme brát na lehkou váhu, a to především v případech, kdy je obětí domácího násilí dítě. Domácí násilí zahrnující nezletilé děti, nebo dokonce na nezletilých dětech páchané představuje specifickou problematiku.

Při studování literatury, ze které budu v rámci své diplomové práce čerpat, jsem narazila na to, že domácí násilí je v literatuře vnímáno především v kontextu domácího násilí páchaného na ženách. Vzhledem k tomu, že jsem během svého bakalářského a magisterského studia absolvovala exkurze a praxe v nestátních i státních institucích Pardubického kraje, které se v rámci své rozsáhlé činnosti zabývají také problematikou domácího násilí, jsem se rozhodla pojmout tento fenomén z pohledu těchto organizací a zvolila téma: *„Spolupráce neziskových a státních organizací při řešení domácího násilí v rodinách s nezletilým dětmi na území města Pardubice“*.

Diplomová práce je rozdělena do několika částí. Teoretická část vymezuje základní pojmy vztahující se ke zvolenému tématu a hlavnímu cíli diplomové práce. První kapitola definuje pojem domácí násilí, jeho formy, typy a další související pojmy pojící se s tématem diplomové práce. Následně se budu zabývat jednotlivými státními a nestátními organizacemi, které se zabývají domácím násilím a rozeberu, jak spolu tyto organizace spolupracují v případech, kdy je ohroženo nezletilé dítě. Závěrem v teoretické části práce zmíním příklady dobré praxe pojící se s tématem domácího násilí.

Hlavním výzkumným cílem této práce je: *„Zjistit, jak vnímají sociální pracovníci OSPOD v Pardubicích spolupráci s pracovníky dalších institucí na území města Pardubic při práci s dítětem zažívajícím domácí násilí.“* Hlavní výzkumný cíl je totožný s cílem celé práce a bude pospán v následující části. Na hlavní výzkumný cíl navazují dílčí cíle. Prvním dílčím cílem chci zjistit, kdo je klientem pro organizace působící v oblasti sociální práce s nezletilými dětmi zažívajícími domácí násilí na území města

Pardubic. V druhém dílčím cíli zjišťuji jakým způsobem probíhá spolupráce mezi pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí a ostatních institucí v Pardubicích. Posledním dílčím cílem chci zjistit, jak hodnotí pracovníci zainteresovaných institucí vzájemnou spolupráci. K výzkumu bude využita kvalitativní výzkumná strategie a technika polostrukturovaného rozhovoru s pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí, Bílého kruhu bezpečí a Intervenčního centra v Pardubicích. Se získanými poznatky bych ráda seznámila organizace, se kterými jsem při výzkumu spolupracovala. Věřím, že budou využiti k reflexi práce, kterou pracovníci daných institucí klientům poskytují. Zároveň se domnívám že výsledky empirické části diplomové práce budou pro pracovníky sloužit jako podklad pro zlepšení vzájemné spolupráce.

I. Cíl práce a nástin metodiky zpracování

Hlavním cílem práce je zjistit, jak vnímají sociální pracovníci OSPOD v Pardubicích spolupráci s pracovníky dalších institucí na území města Pardubic při práci s dítětem zažívajícím domácí násilí? Domácí násilí zahrnující nezletilé děti, nebo dokonce na nezletilých dětech páchané představuje specifickou problematiku. Problematiku domácího násilí řeší jak státní, tak nestátní instituce. Každá zainteresovaná instituce má při řešení případů domácího násilí specifickou pozici, bez vzájemné spolupráce těchto institucí není možné obětem domácího násilí poskytnout adekvátní péči. V České Republice se problematikou domácího násilí zabývá několik autorů. Jednu z nejznámějších publikací napsala Naděžda Špatenková a Drahomír Ševčík. V této diplomové práci bude výzkum zaměřen na spolupráci pracovníků OSPOD a ostatních institucí v oblasti domácího násilí, které zahrnuje nezletilé děti, na území města Pardubic.

K dosažení hlavního výzkumného cíle byly stanoveny následující dílčí cíle.

Dílčí cíl 1: Zjistit, kdo je klientem pro jednotlivé organizace, či orgány působící v oblasti sociální práce s nezletilými dětmi zažívajícími domácí násilí na území města Pardubic?

V dílčím cíli 1 bude prostřednictvím rozhovorů s pracovníky OSPOD, Intervenčního centra a Bílého kruhu bezpečí v Pardubicích zjišťováno s kým a jakým způsobem pracovníci pracují, zda-li pracují i s agresorem a jaké formy pomoci jejich práce zahrnuje.

Dílčí cíl 2: Zjistit jakým způsobem probíhá spolupráce mezi pracovníky OSPOD a dalšími organizacemi zabývajícími se nezletilými dětmi zažívajícími domácí násilí mezi rodiči na území města Pardubic.

V dílčím cíli 2 se zaměří na to, s kým daná instituce spolupracuje a jakou formou si předávají informace.

Dílčí cíl 3: Zjistit, jak celkově hodnotí pracovníci institucí v Pardubic vzájemnou spolupráci s jednotlivými zainteresovanými institucemi?

Dílčí cíl 3 vznikl ve spolupráci s pracovníky OSPOD v Pardubicích. Při plánování rozhovorů s pracovníky, někteří z nich upozornili na to, že by je zajímala zpětná vazba od ostatních spolupracujících institucí. Osobně vnímám tento cíl jako přínosný, jak pro

jednotlivé pracovníky, tak pro instituce. Pro každého pracovníka je důležitá zpětná vazba týkající se jeho práce.

K výzkumu bude využita kvalitativní výzkumná strategie, v rámci které jsem zvolila metodu polostrukturovaného rozhovoru s pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí, Bílého kruhu bezpečí a Intervenčního centra v Pardubicích. Konkrétně se bude jednat o pracovníky, kteří mají profesní zkušenost s případy domácího násilí.

Práce bude sloužit pro sociální pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, a další sociální pracovníky působící v institucích zabývajících se domácím násilím. Práce bude pro pracovníky přínosem v oblasti prohlubování spolupráce.

II. Teoretická část

1 Teoretická část (vymezení pojmů souvisejících s tématem domácího násilí)

V teoretické části přiblížím problematiku domácího násilí z pohledu odborné literatury, zároveň blíže vysvětlím zásadní pojmy týkající se této problematiky, a které jsou důležité pro pochopení celé práce. Dále nastíním dostupné možnosti pomoci dětem zažívající domácí násilí v Pardubicích a na závěr teoretické části uvedu příklady dobré praxe.

1.1 Domácí násilí

Domácí násilí je v současné době čím dál častěji skloňovaný pojem. Jednotná definice v odborné literatuře neexistuje. Každý autor má svůj vlastní názor, jak tento pojem vymežit, avšak u každého z nich můžeme dohledat jisté společné rysy. Nejvíce mě zaujala definice domácího násilí od Naděždy Špatenkové a Drahomíra Ševčíka (2011:23), kteří uvádějí, že *„násilí v rodině lze vymežit jako bezprávně vynucenou nadvládu některého člena rodiny nad jiným členem, resp. členky, popř. jako využívání převahy (nejčastěji fyzické) k vykonávání bezpráví vůči jiné osobě, resp. osobám v rodinném systému“*.

Zajímavou definici domácího násilí vymezuje také Kateřina Macková (2009), která uvádí, že v České Republice je v rámci laické veřejnosti domácí násilí chápáno totožně s tím co definovala v roce 1985 Rada Evropy jako násilí v rodině. Macková uvádí, že násilné chování představuje jakýkoliv čin, nebo opomenutí, spáchaný nějakým členem rodiny. Tento čin má za cíl poškodit člena rodiny, ponížit ho a omezovat jeho základní svobody.

Další pokus o vymezení pojmu domácí násilí můžeme dohledat v metodickém doporučení publikovaném MPSV ČR ve spolupráci s Psychosociálním centrem Acorus, o.s. pro pracovnice a pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí, kdy Bednářová et al. (2006) vymezují domácí násilí jako jakékoli chování, které dehonestuje jedince nebo mu nějakým způsobem ubližuje. Může se jednat o fyzické a slovní útoky, tělesné týrání, omezování svobody apod. Toto chování má za účel vyvolat strach

z agresora, a má oběť donutit se mu podvolit. Kontrolu nad životem oběti bere násilník jako svůj samozřejmý nárok.

V právních předpisech České republiky vymezení výše uvedeného pojmu nedohledáme. Právní rámec problematiky domácího násilí lze dohledat v několika prvních předpisech České Republiky, jako jsou např. zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, platném znění, zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů. Uvedené zákony podchycují, jak již jsem uváděla, právní rámec problematiky domácího násilí, konkrétně se jedná o úpravu zřizování a provozu Intervenčních center, možnosti zásahu státu do vztahu osob, oprávnění policisty v případech zjištění domácího násilí, úpravu postavení dětí, které jsou ohrožovány domácím násilím apod.

Vymezení postihů projevů domácího násilí najdeme v § 199 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který vymezuje trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí. Podle tohoto ustanovení, ten kdo týrá osobu bude potrestán trestem odnětí svobody na šest měsíců až dvanáct let, v případě, že pachatel spáchá čin surovým nebo trýznivým způsobem a způsobí těžkou újmu na zdraví, nebo páchá tento trestný čin na více osobách či ho páchá dlouhodobě.

Z výše uvedeného lze dovodit, že legislativní rámec České republiky sice konkrétně nevymezuje definici domácího násilí, avšak podchycuje rámec a postihy týkající se této problematiky v několika odlišných právních předpisech

1.1.2 Znaky a formy domácího násilí

Když se v rodině vyskytne nějaký incident vykazující násilné znaky, nemusí se nutně jednat o domácí násilí. Domácí násilí má svoje charakteristické znaky, které vysvětlím níže v této kapitole.

Domácí násilí vymezuje Matoušek et al. (2013:353):

- výskyt incidentů, tj. přítomnost násilí (fyzického, psychického, sexuálního, sociálního, ekonomického...) mezi blízkými osobami ve společném obydlí;

- v incidentech trvalá a neměnná diferenciací rolí na ohroženou osobu (oběť) a násilnou osobu (pachatele), tj. vztahová asymetrie;
- opakování incidentů v podobě typického cyklu domácího násilí;
- případná eskalace (ve frekvenci a intenzitě násilí).

Pro určení domácího násilí je nutné, aby výše uvedené znaky byly naplněny kumulativně.

Existuje několik forem domácího násilí, které však nejsou v odborné literatuře sjednoceny. Lze však vysledovat jeden společný cíl, a to získat moc a udržet si plnou kontrolu nad druhými.

Špatenková a Ševčík (2011) rozlišují 5 druhů násilí, každý druh bude blíže popsán v následujícím odstavci.

Fyzické násilí, které představuje nejzjevnější a nejhrubší formu domácího násilí, kdy jedinec používá fyzické síly nebo její hrozby k zastrašení, poškození či ohrožení jiné osoby.

Neverbální násilí, kdy se jedná o záměrné ničení vybavení domu, oblíbených věcí - jedná se např. o záměrné ničení oblíbených věcí.

Verbální násilí zahrnuje slovní napadání, ponižování, urážení, obviňování, očerňování, zakazování, vyhrožování, citové vydírání, často je hůře identifikovatelné než fyzické násilí.

Ekonomické násilí představuje omezení přístupu k penězům, neposkytování prostředků na společnou domácnost či na děti, násilná osoba přebírá absolutní kontrolu nad příjmy a výdaji.

Sociální násilí je zejména pro ženu ohrožující, protože zahrnuje využívání dětí a jiných osob jako prostředku nátlaku na ohroženou osobu, zákazy kontaktů s rodinou a s přáteli, někdy lze hovořit až o izolaci. Nemožnost setkávat se jinými lidmi má za následek, že sociální násilí je těžko odhalitelné. Oběť je zcela izolována od okolního prostředí.

Sexuální násilí lze vymezit jako nedobrovolný sexuální kontakt jakéhokoli druhu, resp. jako jakoukoliv situaci, kdy je jedinec nucen podílet se na nežádoucích, nebezpečných nebo ponižujících sexuálních aktivitách.

Dle Voňkové a Huňkové (2004) je nejpodstatnější ovšem, že se ve všech výše uvedených případech jedná o omezování člověka a zneužívání jeho základních práv a svobod.

1.2 Rodina

Pokud je stěžejním tématem diplomové práce spolupráce neziskových a státních organizací při řešení domácího násilí v rodinách s nezletilým dětmi, je zcela logickým krokem zařadit do textu téma rodiny.

Slovo rodina je úzce spjata se slovem dítě. Matoušek et al. (2013) upozorňuje, že rodina je v současném pojetí křehká, oproti minulosti nestabilní a malá. Ať už je dnešní moderní doba jakákoliv, lidé stále následují svůj pud, který mají již od počátku své existence, a to potřebu prodlužovat svoji vlastní existenci tím, že přivedou na svět svého potomka.

V dostupné odborné literatuře nelze dohledat jednotnou definici rodiny. Můžeme najít různá vymezení rodiny od tradiční po moderní. Vzhledem k tomu, že se v současné době proměňuje struktura rodiny, kdy rodinu tvoří i stejnopohlavní páry rozhodla jsem se uvést definici, která nehovoří o rodině jako takové, ale o rodinném soužití.

Dle Pazlarové (2014) by bylo v dnešní moderní společnosti přiměřenější mluvit než o rodině o rodinném soužití. Jádrem tohoto soužití, je citová vazba mezi dospělými, kteří spolu žijí ve společné domácnosti. Nezáleží jestli se jedná o páry opačného nebo stejného pohlaví.

Jak výše uvedená definice uvádí, důležitá je v rodině především citová vazba. Bowlby (2010) předpokládá, že podpora a emocionální vztah mezi primárními osobami v raném dětství ovlivňuje vývin emocionální regulace a adaptaci dítěte. Vztah mezi matkou a dítětem je pro jeho další vývoj zcela zásadní a nenahraditelný. Citovou vazbu si dítě s rodiči buduje již od narození, a postupem času se tato vazba mezi rodičem a dítětem vyvíjí a proměňuje. Významnost citové vazby je dána schopností předpovídat chování a jednání jedince ve vztahu k okolnímu světu, na podkladě diagnostiky formy rané citové vazby. K narušení citové vazby mezi dítětem a osobou blízkou může dojít v důsledku

rodičovských konfliktů, které mnoho dětí zažívá ve velmi útlém věku. Na téma pozitivní vztahové vazby bylo provedeno mnoho výzkumů, které prokazují vztah mezi citovou vztahovou vazbou a schopnostmi dětí v pozdějším věku. Jeden z takových výzkumů provedli Waters a Cummings (2000), kteří svým výzkumem prokázali pozitivní korelace.

Warshaka (2003) uvádí, že děti, jež jsou svědky vzájemného napadání jednoho rodiče druhým, mohou směřovat k destruktivnímu vývoji, a to ve směru narušení citové vazby k rodičům, ale i sobě samým. Narušené vztahy v rodině mohou mít podstatný vliv na vznik úzkostí u dětí, a to i pro ně k primárním osobám, jako jsou jednotliví členové rodiny (Cummings & Wilson, 1999). Podstatné však zůstává, a to, že pokud dítě ve svém dětství zažívá v rodině nějaké strasti, jako je například domácí násilí, poznamená ho to na celý život.

Cummings & Wilson (1999) uvádí, že kvalita rodičovské péče a kvalita vztahů v rodině může mít vliv na dětské strachy a úzkosti. Nepochybně důležitou proměnnou ovlivňující strachuplnost dítěte je míra jistoty a úzkosti ve vztazích k významným druhým a tedy i k primárním vazbovým osobám.

Někteří rodiče si neuvědomují, jak moc může život dětí poznamenat domácí násilí v rodině. Dítě se stále učí novým věcem, vstřebává veškeré podněty z okolí a tvoří si tak pohled na svět, a na to co je a není „normální“. Většinu těchto podnětů získává především prostřednictvím rodiny a rodinného prostředí, ve kterém vyrůstá.

1.2.1 Dítě

Násilí v rodinách mezi rodiči bývá velmi často přítomno i nezletilé dítě, z tohoto důvodu bylo uvedené téma zařazeno do diplomové práce.

Dítětem nazýváme člověka v první fázi svého života. Období dětství je pro člověka klíčové a významně ovlivňuje jeho další vývoj. Je to pro jedince období komplikované a plné změn. Pro účely této diplomové práce jsem se rozhodla využít definici dítěte dle Úmluvy o právech dítěte a zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Úmluva o právech dítěte vymezuje dítě v článku 1 jako každou rozumnou lidskou bytost, která nedovršila osmnácti let, avšak pouze pokud zletilosti nelze dosáhnout dříve, na základě právního řádu země, který se na dítě aplikuje. Z uvedeného vymezení můžeme

vysledovat, že dětství je dle Úmluvy o právech dítěte období prvních osmnácti let života, pokud zletilosti není dosaženo jinak. Pokud tedy hovoříme o domácím násilí v rodinách s nezletilými dětmi, mluvíme jak o dítěti batolecího věku, pubertálního věku či adolescentech.

V Českém právním systému navazuje na definici obsaženou v Úmluvě o právech dítěte, vymezení dítěte dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen zákon o SPOD). V § 2 odst. 1 se uvádí, že pro účely tohoto zákona se dítětem rozumí nezletilá osoba.

Dle Čírtkové (2013) pokud je dítě přítomno násilí mezi rodiči je považováno za zvlášť zranitelnou oběť. Tento pojem byl do právního řádu České republiky zaveden přijetím zákona o obětech trestných činů a je vymezen v § 2 odst. 4. Zákodárce si je vědom zranitelnosti každé oběti, zvláštní postavení však zaujímají nezletilé děti. Společnost si uvědomuje, že děti je nutné chránit více než běžné oběti, a to z důvodu neustálého vývoje osobnosti. Pokud by nebyla dítěti v tomto směru poskytována výjimečná ochrana, je tím reálně ohrožen jeho další vývoj ve zdravou osobnost. Trauma, které dítě zažívá v důsledku nepřiměřeného chování rodičů může ovlivnit jeho budoucí život zcela zásadním způsobem, a to až do té míry, že nebude schopno žít běžným partnerským životem. Jeho osobnost může být prožitky s dětství nezvratně poškozena.

1. 3 Syndrom CAN

Vzhledem ke zvolenému tématu diplomové práce je nezbytné zmínit syndrom CAN, neboť s tematikou domácího násilí páchaném na dětech úzce souvisí. Jako nevhodné zacházení s dětmi označujeme různé druhy chování, které mají negativní vliv na zdraví, fyzický, psychický, emocionální a sociální vývoj dítěte. V 60. letech byl poprvé definován tzv. syndrom bitého dítěte (battered child syndrome). Až později se začal používat dnes již známý termín „syndrom CAN“, který pochází z anglického sousloví Child Abuse and Neglect, což lze do češtiny přeložit jako syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (dále jen syndrom CAN) (Matoušek et al., 2013). V českém prostředí se tematikou syndromu CAN zabýval profesor Jiří Dunovský, který výstižně pojem syndrom CAN definoval.

Dunovský (1995) definuje syndrom CAN jako jakékoliv konání rodičů, vychovatelů nebo jiné osoby vůči dítěti, které je ve společnosti neakceptovatelné, a které poškozují tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte. V krajním případě toto chování může způsobovat až smrt dítěte.

Syndrom CAN představuje závažný společenský problém, jehož podstatou je odmítavý či ponižující přístup k dítěti. Mezi základní druhy syndromu CAN Matoušek et al. (2013) zařazují: Zanedbávání, kdy rodič nebo jiný pečovatel dlouhodobě selhává v poskytování péče přiměřené potřebám a věku dítěte. Fyzické týrání jež představuje jakékoliv fyzické ubližování dítěti nebo nezabránění, aby dítěti bylo ubližováno. Může se jednat o aktivní fyzické napadení dítěte, tak pasivní, kdy nezabráníme hrozbě, že bude dítěti ubliženo. Psychické týrání, neuspokojování psychických potřeb dítěte vedoucí k poškození jeho osobnostního vývoje. Řadí se sem např. hrubé slovní napadání, výhrůžky, sociální izolace dítěte. Sexuální zneužívání, představuje nepatřičné výstavní dítěte sexuálnímu kontaktu. Může se jednat o dotekové sexuální zneužívání, orální i anální a další sexuální aktivity. Dalším druhem je šikana. Šikana je slovní či fyzické napadání osoby, může se jednat o nějaký druh ponižování, zesměšňování, apod. Dále se můžeme setkat s systémovým týráním, tímto pojmem jsou označovány postupy orgánů či institucí, jež mají ve svém poslání chránit děti, a přesto jejich činnost vede k opaku, tedy poškození dětí. Dalším druhem způsobeným systémem je tzv. sekundární viktimizace, která se týká především dětí, které se již staly obětí syndromu CAN. Nevhodně vedeným vyšetřováním může dojít k prohloubení traumatizace dítěte.

Z výše uvedeného lze vyznívat úzkou spojitost mezi syndromem CAN a domácím násilím. Dítě, které zažívá domácí násilí a konfliktní chování rodičů může být ze strany odborníků vnímáno jako dítě psychicky týrané. Dítě, které během svého dospívání zažilo osobní zkušenost s týráním, zneužíváním a zanedbáváním si velmi často nese následky do své dospělosti, nezná kdy po celý život. V dospělosti se mohou tyto životní zkušenosti projevit vyšší náchylností k závislostem, depresím, sexuální promiskuitě apod., což v mnoha případech vede k problémům v rodině a v nejednom případě se z výše uvedených dětí stávají agresori, pachatelé domácího násilí, které nemusí směřovat pouze vůči partnerům, ale i vůči vlastním rodičům, kdy dochází k tzv. mezigeneračnímu násilí. Navíc představují do určité míry i „hrozbu“ pro své vlastní děti.

2 Instituce zaměřené na Pomoc dětem zažívající domácí násilí se zaměřením na Pardubice

Domácí násilí je takové násilí, ke kterému dochází mezi osobami žijícími ve společné domácnosti. Jedná se o postupně se rozvíjející násilí s určitou dynamikou a cyklickým průběhem. Násilí se dlouhodobě opakuje a stupňuje. Každý z nás se může stát ohroženou osobou ve smyslu domácího násilí.

Organizace pomáhající obětem domácího násilí můžeme rozdělit na státní a nestátní. Vzhledem k tomu, že se tato diplomová práce zaměřuje na děti, které přišly do kontaktu s domácím násilím, budu se prací jednotlivých dále uváděných organizací zabývat v tomto kontextu.

Do státních organizací, které jsou zapojeny do řešení domácího násilí, jsem v této diplomové práci zařadila orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD), Policii České Republiky, Probační a mediační službu, soudy.

Do nestátních poté řadím organizace jako je Bílý kruh bezpečí, Intervenční centrum.

V Pardubickém kraji působí několik organizací, které nabízejí pomoc obětem domácího násilí, ať už se jedná o děti, ženy, muže, seniory apod.

V následujících podkapitolách jsem se rozhodla podrobněji rozebrat vybrané organizace, se kterými jsem se v rámci svých praxí a exkurzí při studiu setkala a způsoby pomoc, které nabízí obětem, především dětem, domácího násilí.

2.1 Státní organizace

Mezi státní organizace v kontextu této diplomové práce řadím organizace, které jsou propojeny se státem, ať už jsou to státní orgány, organizační složky České republiky, ozbrojeným bezpečnostním sborem České republiky apod.

V následujících podkapitolách rozeberu orgán sociálně-právní ochrany dětí, Probační a mediační službu, Policii ČR a soud. Tyto organizace mají při řešení domácího násilí v rodinách s nezletilými dětmi nezastupitelné místo.

2.1.1 Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Jednotlivé státní úřady, které zajišťují sociálně-právní ochranu dětí jsou vymezeny v § 4 odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen SPOD), a jsou jimi krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obecní úřady a újezdní úřady, Úřad a Úřad práce České Republiky. Na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností, na obecních a újezdních úřadech je sociálně-právní ochrana dětí vykonávána v přenesené působnosti, to znamená, že funkce státu je přenesena na příslušný místní úřad (Matoušek, 2016, s. 35).

Dle zákona č. 359/1999 Sb. o SPOD mají obecní úřady vyhledávat ohrožené děti, působit na rodiče, aby plnili své povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti či projednat s rodiči odstranění nedostatků ve výchově dítěte. Sledovat zda je na základě kontrolních oprávnění zamezováno přístupu dětí do prostředí, které je z hlediska jejich vývoje a výchovy ohrožující, poskytnout nebo zprostředkovat rodičům na jejich žádost poradenství při uplatňování nároků dítěte podle zvláštních právních předpisů a oznamovat příslušným institucím pravděpodobné ohrožení dítěte.

Heredová et al. uvádějí (2016), že orgán sociálně-právní ochrany dětí zaujímá při řešení rodin s výskytem domácího násilí s nezletilými dětmi specifické místo. Hlavním úkolem OSPOD je ochrana nejlepšího zájmu dítěte. Pokud se OSPOD dozví o přítomnosti dítěte v rodině zasažené domácím násilím, musí ze zákona konat, tj. situaci prošetřit a zjistit, zda není ohrožený zdravý vývoj dítěte. V případech vykazání je OSPOD informován ze strany Policie ČR automaticky.

Avšak povinnosti zaměstnanců OSPOD jsou dle výše uvedeného zákona mnohem širší. Sledují nepříznivé vlivy působící na děti a činí opatření k omezování působení nepříznivých vlivů na děti. Pravidelně vyhodnocují situaci ohroženého dítěte a rodiny, poskytují pomoc rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dětí. Dávají podněty soudu, vykonávají funkci opatrovníka a poručníka dětí. Navštěvují děti v ústavní výchově, sledují dodržování jejich práv a důvodů pro pobyt v ústavní výchově. Poskytují poradenství osobám, které jsou vhodné, aby se staly pěstouny nebo osvojiteli. Poskytují součinnost oprávněným osobám při vymáhání plnění vyživovací povinnosti k dítěti, podávají soudu zprávy o dětech, u kterých soud rozhodl o výchovném opatření. Poskytují informace o dětech státnímu zastupitelství, krajskému úřadu, ministerstvu práce a

sociálních věcí, organizacím poskytujícím sociálně-právní ochranu, sociální a zdravotní služby, soudu, orgánu sociálního zabezpečení, Úřadu práce, věznici, intervenčnímu centru, zařízení pro umístění dítěte, obecní policii, orgánům činným v trestním řízení, Probační a mediační službě a Veřejnému ochránci lidských práv (Matoušek, 2016).

Z výše uvedeného vyplývá, že jednou z hlavních činností OSPOD je vyhodnocování situace dítěte a rodiny. Vyhodnocení se skládá ze dvou základních částí, hodnocení situace dítěte a hodnocení situace rodiny. Výsledkem podrobného vyhodnocení je zmapování potřeb dítěte a rodičů. Následně je vypracován individuální plán ochrany dítěte, ve kterém jsou stanoveny konkrétní cíle a kroky prostřednictvím, kterých je možné navrhovaných cílů dosáhnout. Individuální plán ochrany dítěte by měl napomoci stabilizaci situace dítěte a rodiny.

Dítě může být přímou i nepřímou obětí domácího násilí. Dítě, které je přímou obětí domácího násilí, je dítětem ohroženým syndromem týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Pokud orgán sociálně-právní ochrany dítěte vyhodnotí, že dítě spadá do kategorie přímé oběti domácího násilí, je povinen situaci řádně prošetřit a přijmout rozhodnutí, zda je nutné provést další opatření, kterým může být v nejkrajnějším případě i umístění dítěte mimo domácnost rodičů (např. k prarodičům, do širší rodiny apod.). Nepřímou (sekundární) obětí domácího násilí je dítě, jestliže je přítomno domácímu násilí, k němuž dochází mezi rodiči, mezi jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte nebo mezi dalšími osobami v domácnosti obývané dítětem. Dítě je třeba považovat za sekundární oběť domácího násilí i v případě, že dítě není osobně přítomno jednotlivým útokům pachatele domácího násilí vůči přímé oběti domácího násilí. Příznivý citový, rozumový a mravní vývoj dítěte je ohrožen vždy, pokud dítě vyrůstá v domácnosti, ve které dochází k domácímu násilí mezi jinými osobami, a to i když dítě není očitým svědkem domácího násilí (MPS, 2010).

Dle zákona 359/1999 Sb., o SPOD, v platném znění může OSPOD zjišťovat údaje o dítěti ohroženém domácím násilím. Zákon o SPOD uvádí několik způsobů, jak může OSPOD zjistit údaje o dítěti ohroženém domácím násilím. Může tak učinit z vlastní činnosti, na základě oznámení jiného OSPODu, na základě upozornění fyzické osoby, na základě žádosti samotného dítěte, na žádost rodiče či jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, a

základě oznamovací povinnosti dle zákona o SPOD a na základě upozornění ostatních subjektů, kterým nesvědčí oznamovací povinnost dle zákona o SPOD.

Jestliže upozorní na dítě ohrožené domácím násilím jakákoli fyzická osoba dle § 7 odst. 2 zákona o SPOD, je OSPOD povinen dle § 57 odst. 1 zákona o SPOD, v platném znění, zachovávat mlčenlivost o totožnosti této osoby. Této povinnosti může OSPOD zprostit pouze sám oznamovatel, a to písemnou formou. Jedinou výjimkou z této povinnosti tvoří dle § 55 odst. 4 zákona o SPOD, v platném znění, případy, kdy si informace o oznamovateli vyžádá soud nebo státní zastupitelství v souvislosti s trestním stíháním. Oznamovatelé se tedy nemusí mít strach, že by se násilná osoba, na kterou upozorňují dozvěděla, kdo na ní podal OSPOD podnět. Tento mechanismus má sloužit ve prospěch ohrožených dětí, neboť osoby se nebojí oznamovat svá podezření, a mnohdy svým oznámením zabrání páčání dalšího násilí vůči ohrožené osobě.

Je důležité vyzdvihnout, že na OSPOD se může obrátit samotné dítě ohrožené domácím násilím, a to bez vědomí rodičů nebo osoby odpovědné za výchovu dítěte. OSPOD je poté povinen dítěti poskytnout adekvátní pomoc.

Po zjištění případu ohrožení dítěte domácím násilím musí příslušný OSPOD situaci v rodině blíže prověřit a posoudit, která další opatření na ochranu dítěte je žádoucí podniknout. Hlavním úkolem OSPOD dle metodického doporučení MPSV (2010) je: projednat celou záležitost s rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte. Provést pohovor s dítětem v závislosti na věku dítěte a stupni jeho rozumové vyspělosti. Poskytnou či zprostředkovat odbornou poradenskou pomoc rodičům a dítěti podle konkrétních potřeb rodiče a dítěte, zejména pokud jde o řešení úpravy výchovy a výživy dětí, bydlení, uplatnění nároku na sociální dávky (zejména dávky státní sociální podpory a dávky pomoci v hmotné nouzi), zajištění školní docházky dětí, zprostředkování odborné pomoci psychologické, sociálně právní, socioterapeutické apod. Navštívit rodinu a dítě v místě bydliště dítěte nebo v jiném prostředí, ve které se dítě zdržuje, provést sociální šetření. Vyžádání další potřebné údaje od jiných osoby, orgánů a subjektů.

V případě, že je nutné provést rozhovor s dítětem, které je ohrožené domácím násilím, je vhodné tento rozhovor provést bez přítomnosti rodičů. Zákon o SPOD, v platném znění,

toto OSPODu umožňuje. Dítě se poté necítí pod tlakem ze strany rodiče a pracovníkovi OSPOD se tak více otevře a je vůči němu upřímnější. Vhodným místem pro provedení pohovoru může být např. zařízení, které dítě opakovaně navštěvuje (škola, zájmový kroužek).

Pokud je oběť domácího násilí z rodiny, kde se nachází nezletilé dítě a rozhodne se opustit společné obydlí, kde s nimi bydlí i pachatel domácího násilí, OSPOD mu garantuje mlčenlivost. V § 57 odst. 1 zákona o SPOD, v platném znění, byla do zákona o SPOD včleněna povinnost mlčenlivosti orgánů OSPOD, která se ve smyslu domácího násilí vztahuje na to, že OSPOD musí zachovávat mlčenlivost o pobytu a údajích, které by mohli vést ke zjištění, kde se rodič s dítětem nachází. Smyslem tohoto ustanovení zákona je především zvýšit ochranu rodičů a dětí v případech domácího násilí a zajistit, aby mohli setrvat na bezpečném místě a nemuseli se bát, případného pokračování násilného chování, vyhrožování či jiných ataků ze strany pachatele domácího násilí vůči nim. V praxi se jedná například o situace, kdy se rodič uchýlí se svým dítětem do azylového domu. Je nutné podotknout, že druhý rodič má i přes své chování právo být v kontaktu s dítětem, poté je vhodné zvolit takovou metodu, která bude dítě co nejméně ohrožovat, jako je např. telefonický kontakt nebo výměna dopisů přes pracovníka OSPOD, aby se eliminovalo riziko, že rodič zjistí, kde se dítě s druhým rodičem nachází.

V souvislosti s výše uvedeným dle § 57 zákona o SPOD, v platném znění, údaje vztahující se k místu pobytu ohroženého rodiče s dítětem nesmí zaměstnanci OSPOD sdělovat druhému rodiči ani jakékoliv jiné osobě či orgánu včetně soudu nebo policie, jestliže ohrožený rodič ke sdělení těchto údajů neudělí písemný souhlas. § 57 zákona o SPOD uvádí, že v případech domácího násilí není mlčenlivost pracovníku OSPOD prolomena sdělováním informací na vyžádání jiných orgánů.

Zlepšit klientovu situaci není zájmem pouze jedné organizace. Ve většině případů se na ochraně klienta podílí několik organizací, které nabízejí své specifické služby. Ochrana klienta se tak stává více komplexní. V rámci absolvované praxe na oddělení sociálně-právní ochrany dětí v Pardubicích jsem zjistila, že toto oddělení velmi úzce spolupracuje s několika neziskovými organizacemi působícími na území města Pardubic, především se jedná o Intervenční centrum a Bílý kruh bezpečí. Pokud domácí násilí zahrnuje nezletilé

dítě, tyto organizace úzce spolupracují a snaží se rychle a efektivně vyřešit situaci dítěte. V rámci své spolupráce vytvářejí organizace multidisciplinární týmy.

Jankovský et al. (2015) píší, že využití multidisciplinárních týmů v praxi sociální práce je nesmírně cenné při dosahování pozitivních výsledků intervencí, zejména ve prospěch klientů v obtížných nebo složitých situacích, jejichž řešení se nachází na pomezí působnosti více rezortů nebo institucí.

V praxi se setkáváme s několika typy multidisciplinárních týmů, které jsou vhodné pro řešení případů domácího násilí, jako je např. případová konference, rodinná konference. V rámci pořádání uvedených konferencí se podílejí na řešení klientovi situace odborníci z několika odvětví a snaží se společně, rychle a efektivně vyřešit klientovu situaci.

2.1.2 Probační a mediační služba

Probační a mediační služba (dále jen PMS) je organizační složkou státu. Při otázce uchopení zákona o PMS byli jeho tvůrci inspirováni myšlenkou restorativní justice a zastřešili probaci a mediaci v jednom. PMS je upravena zákonem č. 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů. PMS usiluje o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností, současně organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na zájem poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality (Poslání a cíle PMSCR, 2021).

PMS představuje instituci vyskytující se na poli trestní politiky a současně vychází ze součinnosti dvou profesí, a to sociální práce a práva, zejména trestního.

2.1.3 Policie České republiky

Policie České republiky (dále jen Polici ČR) je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor s působností po celé území republiky, který je podřízen ministerstvu vnitra.

Do 1. ledna 2007 měla Policie ČR v oblasti domácího násilí svázané ruce, pokud toto násilí nedosáhlo trestněprávní roviny, nebylo tedy možné využít prostředky obsažené v trestním řádu. S účinností od 1. ledna 2007 se však situace pro osoby ohrožené domácím násilím změnila. Vešel v platnost zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, ve znění pozdějších předpisů.

Tento zákon zakotvil institut vykázání, který se stal novým pro Policii ČR použitelným oprávněním.

Vykázání je preventivním opatřením směřujícím k ochraně ohrožených osob. Je ukládáno bez ohledu na případnou trestněprávní kvalifikaci jednání násilné osoby. Jinými slovy řečeno policie násilnou osobu vykáže vždy tehdy, zjistí-li, že se v dané věci jedná o případ domácího násilí. Současně může být jednání násilné osoby vyšetřováno v rámci trestního řízení, lze-li jednání násilné osoby kvalifikovat jako trestný čin, případně, nedosáhlo-li jednání násilné osoby intenzity trestného činu, je prováděno přestupkové řízení (Domácí násilí, Policie ČR). Institut vykázání slouží k bezprostřednímu vykázání a zakázání přístupu agresora do společného obydlí a jeho blízkosti po dobu 10 dnů. Policista má oprávnění takto rozhodnout ze své úřední povinnosti a to v každém případě, kdy jsou pro takovýto postup splněny specifické podmínky, jako je například naplnění znaků domácího násilí, které uvádím v předcházejících kapitolách. K tomu, aby policista vykázal osobu není třeba souhlasu ohrožené osoby, tedy osoby, na které je domácí násilí pácháno.

V případě, kdy se oběť domácího násilí obrátí na Policii ČR, tak se policie dostaví na místo a zasáhne. Jednou z možností, kterou Policie ČR disponuje je institut vykázání, který jsem rozebrala výše. Policie ČR oběť domácího násilí poučí o možnosti podání návrhu na předběžné opatření dle § 401 – 414 zákona č. 292/2013 Sb., zákona o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů nebo poskytne oběti kontakty na příslušné organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí, v případě, že některou organizaci již oběť nekontaktovala. V Pardubickém kraji Policie ČR spolupracuje a odkazuje oběti domácího násilí především na Intervenční centrum, Bílý kruh bezpečí, nonstop linku důvěry krizového centra RIAPS, ROSA centrum pro týrané a osamělé ženy, a OSPOD.

2.1.4 Soudy

Soudy jsou státní orgány vykonávající soudní moc. Soudy jsou v České Republice jedinou státní institucí, která rozhoduje o vině a trestu za trestné činy. Na obecné soudy se může oběť domácího násilí obrátit za účelem vydání tzv. předběžného opatření.

Dle § 401 zákona č. 292/2013 Sb., zákona o zvláštních řízeních soudních je předběžné opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí možné vydat jen na návrh, tedy na návrh osoby ohrožené domácím násilím. V kontextu této diplomové práce se jedná konkrétně o předběžné opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí. Toto předběžné opatření vydává soud a musí rozhodnout ve lhůtě 48 od podání návrhu na předběžného opatření. Předběžné opatření trvá 1 měsíc od jeho vykonatelnosti, v odůvodněných případech může být délka trvání předběžného opatření prodloužena až na 6 měsíců, a to na návrh ohrožené osoby. V případě usnesení o předběžném opatření požádá soud o doručení násilné osobě a o pomoc policie.

Výkon předběžného opatření se provede tak, že soud v součinnosti s příslušnými státními orgány, tedy Policií ČR vykáže pachatele domácího násilí ze společného obydlí. Odebere mu veškeré klíče od společného obydlí a zakáže mu setkávání se s ohroženou osobou nebo jakýkoliv kontakt s ní. Soud zároveň poskytne pachateli možnost, aby si za přítomnosti pracovníka soudu a policisti, přímo při výkonu rozhodnutí vyzvedl svoje osobní věci a po dobu trvání předběžného opatření umožní pachateli vyzvednout si věci potřebné k jeho podnikatelské činnosti nebo povolání (MPSV, 2010). V případě, že rozhodnutí soudu navazuje na rozhodnutí Policie ČR, soudce si přebere klíče od policistů a provede se záznam do policejního i soudního spisu.

Pokud agresor domácího násilí porušuje svoje povinnosti požádá soud o součinnost Policii ČR. Bylo-li ve věci již soudem rozhodnuto, porušení povinností agresorem naplňuje skutkovou podstatu přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání.

Z výše uvedeného vyplývá, že soudy a Policie ČR spolupracují zejména v pohotové pomoci při realizace výše zmíněného předběžného opatření, což je pro ohroženou osobu klíčové.

2.2 Nestátní neziskové organizace

Nezisková organizace můžeme charakterizovat jako nevládní organizace, která je obecně prospěšná společnost. Neziskové organizace zaměřují svou pomoc na všechny oblasti lidského života a pracují nezávisle na státu.

Salomon a Anheir (1997) chápou nestátní neziskový sektor jako soubor institucí, které existují vně státních struktur, nicméně slouží především k veřejným zájmům na rozdíl od

zájmů státních. Pět základních vlastností neziskových organizací bude blíže popsáno v následujícím textu.

Neziskové organizace se vyznačují svou institucionalizací to znamená, že mají jasnou organizační strukturu, bez ohledu na to, zda jsou formálně anebo právně registrovány.

Neziskové organizace jsou soukromé. Jsou důsledně odděleny od státní správy, nejsou jim v žádném případě řízeny. V jejím vedení nemohou být státní úředníci a uvedené organizace nemohou mít významnou státní podporu.

U neziskových organizací není přípustné přerozdělování zisku mezi vlastníky. Organizace mohou svou činností zisk sice vytvářet, následně ho však mohou použít pouze pro splnění cílů a poslání organizace.

Neziskové organizace jsou samosprávné a nezávislé, to znamená, že mají vlastní postupy a struktury, které jim umožňují kontrolu vlastních činností. Neziskové organizace řídí samy sebe, nejsou ovládány zvenku. Nejsou pod kontrolou státu ani jinými institucemi stojícími mimo ně.

K poslední základní vlastnosti neziskové organizace patří dobrovolnost. Organizace vykonávají svou činnost dobrovolně za podpory darů a práce dobrovolníků.

V dalších podkapitolách popíši jednotlivé nestátní neziskové organizace působící na území města Pardubic, které se zabývají domácím násilím.

2.2.1 Intervenční centrum

Intervenční centrum je jedna ze služeb, kterou poskytuje a zastřešuje neziskové centrum SKP-CENTRUM, o.p.s., které je největším poskytovatelem sociálních služeb v Pardubickém kraji registrovaným dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění (O nás, 2021).

Intervenční centrum zajišťuje první kontakt a koordinaci pomoci pro oběti domácího násilí na celé území Pardubického kraje ve smyslu zákona č. 135/2006 Sb., v platném znění. Zprostředkovává poskytnutí následné pomoci, zejména sociální, psychologické, lékařské a právní (Intervenční centrum, 2021). V souvislosti s narůstajícím množstvím

klientů intervenčního centra nacházejících se v krizi, vzniklo od 1.1. 2022 krizové centrum, které sídlí ve stejné budově jako Intervenční centrum.

V případě osob ohrožených domácím násilím Intervenční centrum spolupracuje s dalšími institucemi. Jednou z těchto institucí je Policie ČR. V případě, že Policie ČR vykáže ze společného obydlí násilnou osobu je povinna informovat Intervenční centrum. Dle § 60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, je na základě vykázení ze společného obydlí osobě ohrožené násilným chováním nabídnuta pomoc do 48 hodin od doručení kopie záznamu o vykázení Intervenčnímu centru. Na policejní vykázení tedy přímo ze zákona navazuje sociální, právní a psychologická pomoc, kterou poskytují pracovníci Intervenčního centra ohrožené osobě během deseti dnů, kdy je osoba vykázána ze společného obydlí. Využití sociálních služeb nabízených Intervenčním centrem je zcela dobrovolné, a ohrožená osoba si může sama rozhodnout, zda je využije či nikoliv.

Jak konkrétně probíhá první kontakt pracovníka Intervenčního centra a osoby ohrožené domácím násilím uvádí Drahomír Ševčík (2011): První kontakt osoby ohrožené domácím násilím s centrem po vykázení probíhá ve většině případů telefonicky. Pracovník objasní ohrožené osobě zákonný postup, seznámí jí s podmínkami služby a nabídne jejich využití. Jedná se o služby sociálně-právní a psychologické poradenství. Informace jsou osobě předávány tak, aby se mohla zorientovat a naplánovat další kroky. Pracovník poskytovatele služby, tedy Intervenčního centra, a uživatel sociální služby, tedy osoba ohrožená domácím násilím, se dále dohodnou na termínu osobní schůzky.

Služby Intervenčního centra jsou dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění tzv. nízkoprahovým klientům a tzv. zachráncům. Nízkoprahovými klienty jsou osoby, které se cítí být domácím násilím ohroženy, ale nevyhledaly pomoc policie ČR, nebo ji vyhledaly, ale polici ČR v dané situaci neprovedla vykázení, popř. přijala jiné opatření a předala kontakt na pracovníky Intervenčního centra. Případě tyto osoby vyhledaly pomoc Intervenčního centra z vlastní iniciativy. Zachráncem se myslí osoba, která je konfrontována s případy domácího násilí ve svém blízkém okolí. Tyto osoby chtějí informace, podporu a praktické instrukce, jak mohou pomoci osobě ohrožené domácím násilím (Špatenková a Ševčík, 2011)

Zároveň je nutné zmínit, že spolupráce Intervenčního centra a Policie ČR není spojena jen s institutem vykázaní. Je nutné také podotknout spolupráci těchto dvou institucí v rámci proškolení, kdy se pracovníci Intervenčního centra podílejí na školení pracovníků Policie ČR, jedná se např. o způsoby jednání s osobou, která se nachází po napadení v krizi.

Krizové centrum Pardubice se zabývá krizovou intervencí a psychologickou podporou osob starších 16 let. Základním posláním nově vzniklé služby je pomoci klientovi vyřešit akutní krizovou situaci, kterou není schopen zvládnout vlastními silami, případně za pomoci svého nejbližšího okolí. Důležitým úkolem krizového interventa je pomoc s návratem do běžného života.

Intervenční centrum je jednou z institucí na území města Pardubic, která pracuje také s osobou, která nezvládá násilí, tedy osobou pachatele (agresora). Práci s násilnou osobou uskutečňuje Intervenční centrum v rámci pilotního Programu NENA – Domov bez násilí.

Vznikem programu Intervenční centrum reaguje na úkol v rámci Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2015 – 2018 v oblasti práce s násilnými osobami, zajistit celorepublikovou dostupnost terapeutických intervencí pro násilní osoby (Akční plán, 2015).

Program NENA neboli Domov bez násilí se zaměřuje na podporu bezpečí dětí a jejich rodin. Klienti programu se učí vidět příčiny svého násilného chování. Nalézt cestu ven z kruhu násilí pomáhá klientům etoped (psycholog). V průběhu sezení se klient učí reflektovat své jednání a chování, které ho vedlo k problémům v jeho životě. Vzhledem k tomu, že počet setkání je omezen na maximálně 5, není cílem individuální změna člověka, ale náhled, reflexe a uvědomění. Cílem projektu je snížení násilného chování ve vztahu jedince k rodině, kde k němu dochází nebo docházelo. Cílovou skupinou Programu NENA jsou muži a ženy starší osmnácti let, kteří nezvládají agresi, a chtějí své chování změnit (Program NENA, 2015).

Další cílovou skupinou výše uvedeného programu jsou osoby zasažené domácím násilím. Intervenční centrum se stále snaží rozšiřovat svoje služby a pomoci rodinám, které jsou domácím násilím zasaženy. Poskytování služby v rámci Programu NENA má svá pravidla. Základní zásadou je, že během spolupráce nejsou agresorovi předávány žádné

informace o ohrožené osobě, služby programu NENA jsou poskytovány bezúplatně. Uživatel může ve službě vystupovat anonymně. Všichni pracovníci jsou vázáni mlčenlivostí. Ohrožená osoba a uživatel služby se nesmí v Intervenčním centru potkat. Účast v Programu NENA je dobrovolný. Násilné osobě může být účast doporučena, a to ze strany institucí jako je Policie ČR, Probační a mediační služba OSPOD apod. Schůzku v Intervenčním centru je nutné si předem domluvit. O každé násilné osobě se v Programu NENA vede spis (Program NENA, 2015).

Jak jsem již výše uvedla, maximální počet sezení je pět. Jednání se zájemcem o službu probíhají v konzultační místnosti Intervenčního centra. Jednotlivá sezení jsou poskytována ambulantně. Prvnímu a druhému setkání je přítomen etoped a sociálního pracovníka. Zbylá setkání si řídí již etoped sám, avšak sociální pracovník může být na dalších setkáních přítomen na žádost zájemce o službu.

V rámci prvního kontaktu předá pracovník Intervenčního centra zájemci leták, ve kterém jsou uvedeny základní informace o službě, které by měla násilná osoba znát. Zájemce o službu na sebe předá osobní údaje, a další potřebné informace pro účely vedení dokumentace. Při prvním setkání vyplní sociální pracovník společně s uživatelem spis „Program NENA“, kde společně doplní základní údaje o uživateli a informovaný souhlas. Následně je zájemce informován o tom, jak přesně fungují poskytované služby. Je informován zejména o principech, dobrovolnosti, vedené dokumentaci, bezplatnosti služby a svých právech při využívání služby. Od roku 2018 také uživatel povinně podepisuje souhlas se zpracováním osobních údajů. Služba programu NENA se uživateli poskytuje na základě písemné smlouvy, a to pouze v případě, že se uživatelova zakázka shoduje s poskytovanými službami Intervenčního centra. Smlouva se s uživatelem neuzavírá pouze v případě, že na první termín setkání přichází uživatel v rámci základního sociálního poradenství. Po každé schůzce etoped sepíše zprávu o aktuálním vývoji plnění uživateli zakázky. Ve zprávě popíše řešené téma na dané schůzce, dosavadní změnu od počátku plnění zakázky a další směřování poradenství. Sociální pracovník provede záznam do Centrální evidence. Hlavním cílem psychologa (etopeda) je pracovat s motivací uživatele pracovat se sebou, k přijetí odpovědnosti za svoje chování a získání dovednosti reagovat jinak. Psycholog společně s uživatelem stanovují reálné a definovatelné cíle spolupráce. Etoped se snaží co nejúčinněji pracovat

s uživatelskou motivací k absolvování programu NENA – Domov bez násilí, je jakýmsi průvodcem, který vede uživatele k nalezení způsobu, který by eliminoval jeho násilné chování. V rámci jednotlivých setkání jsou používány různé metody, jako je motivační rozhovor, identifikace nevhodného chování, situační analýza apod. Poté co je individuální cíl naplněn nebo došlo k vyčerpání pěti setkání, dochází na žádost uživatele k ukončení poskytování služby. Dále dochází k ukončení poskytování služby v případě, kdy uživatel opakovaně (2x) porušuje pravidla Programu NENA – Domov bez násilí. V průběhu nebo po ukončení služby si může uživatel písemně vyžádat od pracovníka Intervenčního centra zprávu o poskytování služby. Zprávu vypracovává etoped ve spolupráci s sociálním pracovníkem. Zprávu si uživatel vyzvedne osobně nebo je zaslána doporučeně poštou. Lhůta na vypracování zprávy je 14 dní od písemné žádosti uživatele (Program NENA, 2015).

Dle Špatenkové a Ševčíka (2015) Intervenční centra ukazují správnost a opodstatněnost svého vzniku, protože k účinné pomoci osobám ohroženým domácím násilím nestačí pouze existence – byť jakékoli propracované – právní úpravy, je nutné vytvářet podmínky pro následnou pomoc těmto osobám, jež v našem státě zajišťují Intervenční centra prostřednictvím kvalifikovaných a odborně proškolených pracovníků.

Další důležitou institucí, se kterou Intervenční centrum intenzivně spolupracuje je OSPOD, a to především v případech, kdy je domácím násilím v rodině přítomno dítě. Role OSPOD byla podrobněji rozebrána výše.

2.2.2 Bílý kruh bezpečí

Bílý kruh bezpečí (dále jen BKB) je nestátní nezisková organizace. Organizace vznikla v roce 1991. Zaměřuje se na poskytování odborné pomoci obětem, svědkům a pozůstalým po obětech trestné činnosti prostřednictvím sítě poraden, ve kterých pracují bez nároku na odměnu zejména právníci, psychologové a sociální pracovníci. Poradci poskytují obětem především právní informace, praktické rady, ale též psychologickou a emocionální podporu. Konkrétní pomoc se odvíjí od potřeby klientů (Základní informace o BKB, 2021).

BKB provozuje dvě nonstop linky, jedna z těchto linek je určena pro osoby ohrožené domácím násilím a druhá je pro oběti trestných činů, pro svědky a pozůstalé. Linka pro

osoby ohrožené domácím násilím s telefonním číslem 116 006 slouží v České republice od ledna 2015. Oborní konzultanti jsou k dispozici 24 hodin denně. Linka je určena všem, kdo se cítí být obětí trestného činu. Volat mohou jak oběti, tak svědci trestných činů, ať už se jedná o trestný čin úmyslný nebo nedbalostní, ale také jejich blízcí, pozůstalí po obětech nebo osoby ohrožené domácím násilím. Především ve spojitosti s domácím násilím lidé nejčastěji vyhledávají pomoc Linky 116 006 (Linka 116 006 pomáhá obětem kriminality a domácího násilí, 2021). Na tuto linku se mohou obrátit i lidé, kteří se domnívají, že by se mohli stát obětí domácího násilí či nějakého trestného činu. Linka je pro volajícího zcela diskrétní. Konzultant neví, kdo mu volá, a volající nemusí uvést své identifikační či jiné údaje, pokud nechce.

V rámci poraden BKB se s klientem jedná na profesionální úrovni, což pouze stvrzují principy poradenské činnosti BKB. Jedná se o tyto principy: bezplatnost, nestrannost, nezávislost a diskrétnost. Bezplatnost znamená, že klient za základní služby v BKB neplatí. Služba se tedy snaží být maximálně dostupná pro všechny klienty bez ohledu na jejich majetkové poměry. Nestrannost je poskytována ze strany poradců, kteří se věnují všem obětem trestných činů bez rozdílu, žádná oběť trestného činu přicházející do poradny BKB nesmí být diskriminována z důvodu rasového původu, pohlaví, rodu apod. Nezávislost značí, že poskytovaná služba je nezávislá na politických, ekonomických či náboženských vlivech. Zároveň je služba nezávislá na státní správě a samosprávě. Diskrétnost znamená povinnost mlčenlivosti pro pracovníky BKB o skutečnostech, které se při konzultaci dozví. Výjimku tvoří pouze zákonem uložená povinnost překazit či oznámit stanovené trestné činy. Na tuto povinnost pracovníka BKB je klient včas upozorněn (Principy poradenské činnosti, 2021).

BKB poskytuje svou poradenskou činnost v souvislosti s domácím násilím pomocí celorepublikové sítě poraden. Jedna z poraden se nachází přímo v Pardubicích. Její sídlo je na ulici 17. listopadu čp. 237. Vedoucím střediska je ředitel Územního odboru policie Pardubice, dále jsou členy týmu sociální pracovníce a soudce Krajského soudu v Pardubicích. Jedna sociální pracovníce pracuje přímo na OSPOD, pro může v případě potřeby klienty odkázat na příslušné pracovníce. Tím je zajištěna provázanost, pokud potřebují klienti pomoci při úpravě práv a povinností k nezletilým dětem. Pomoc OSPOD, pokud se klient rozhodne domácího násilí řešit a v rodině vyrůstají nezletilé děti

je klíčová. Všichni členové působí v BKB jako dobrovolníci. Kontaktní osobou BKB pro celou Českou republiku je případová manažerka. Poradna BKB v Pardubicích je v provozu 3 dny v týdnu, a to v úterý ve středu a ve čtvrtek. Do poradny se lze předem objednat nebo může klient přijít i bez objednání.

3 Multidisciplinární spolupráce

Využití multidisciplinárních týmů v praxi sociální práce je dle Jankovského et al. (2015:5) nesmírně cenné při dosahování pozitivních výsledků intervencí, zejména ve prospěch klientů v obtížných nebo složitých situacích, jejichž řešení se nachází na pomezí působnosti více rezortů nebo institucí. Při řešení případů domácího násilí musíme postupovat komplexně, to znamená zapojit všechny instituce, které mohou představovat místo prvního kontaktu pro ohroženou osobu. V následující kapitole rozeberu typy multidisciplinární spolupráce při řešení případů domácího násilí.

V metodickém pokynu ministerstva práce a sociálních věcí (2015:5) najdeme následující vymezení multidisciplinárního týmu: *„Předpona multi- má nejčastěji tyto následující významy: zahrnující mnoho větví; mnohonásobně se opakující. Multidisciplinární přístup tedy vyžaduje spolupráci naprosto odlišných disciplín. Jde o společné prostředí, v němž jsou zkoumány zcela odlišné fenomény přímo vyžadující spolupráci naprosto odlišných disciplín“.*

Multidisciplinární týmy mají mnoho podob, v rámci jednoho pracoviště může existovat několik týmů skládajících se z odborníků jedné či více profesí. Tyto týmy mohou být na místní, národní nebo mezinárodní úrovni.

1.2 Multidisciplinární tým z hlediska sociálního pracovníka

K sestavení úspěšného multidisciplinárního týmu, který je schopen kvalitní a efektivní mezioborové spolupráce, je třeba definovat jeho základní principy činnosti a cíle. Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) vytvořilo dvě schémata fungování multidisciplinárních týmů. První je tzv. „kruhová podpora“, která je odvozena od kruhu, který symbolizuje rovnou pracovní pozici všech členů multidisciplinárního týmu. Toto schéma klade důraz na koordinovaný vztah mezi zúčastněnými odborníky a rodiči dítěte. V druhém schématu je pro sociálního pracovníka typické postavením prostředníka na straně dítěte a rodičů. První schéma klade důraz na rovné postavení členů multidisciplinárního týmu, dítě jakožto klient je ve středu kruhu a zároveň na jeho vrcholku, je všem členům nadřazeno. Kruhová podpora klade velký důraz na to, aby do týmu byly přizváni i rodiče dítěte, kteří zaujímají v týmu významnou roli. Důležitá v

multidisciplinárního týmu je komunikace jednotlivých členů, bez komunikace tým nemůže adekvátně fungovat (MPSV, 2015)

Matoušek a Pazlarová (2014) uvádějí, že v oblasti práce s ohroženými rodinami se role koordinátora obvykle ujímá pracovník OSPOD. Je odpovědný za vytváření multidisciplinární sítě odborných i dobrovolnických služeb se zaměřením na ochranu dítěte a podporu rodiny. Koordinátor vyhledává odborníky, kteří se zapojují do hodnocení situace klienta, osobně provádí hodnocení situace klienta pomocí rozhovorů s klientem samotným, jeho rodinnými příslušníky a ostatními profesionály, identifikuje a zajišťuje další odborné hodnocení v případě specifických potřeb klienta, kompletuje informace, na základě hodnocení vyvíjí individuální plán podpory klienta, hodnotí správnost a účinnost služby a slouží jako kontaktní osoba pro všechny zúčastněné subjekty. Při sestavování individuálního plánu ochrany dítěte nebo rodiny by se vždy mělo přihlížet, jak k mikrosociálnímu systému rodiny, tak k jejímu mezosystému a makrosystému, k jejím možnostem, omezením a nabídkám standardních řešení, zároveň nesmíme zapomenout pracovat se slabými a silnými stránkami rodiny. Do mikrosociálního systému rodiny řadíme vlastní zdroje rodiny, do mezosystému např. komunitu a do makrosystému např. region.

3.2 Typy multidisciplinárních týmů

Chceme-li pomoci dětem a jejich rodinám, musíme se orientovat především na zájmy dítěte, což nám může pomoci při celkovém náhledu na dítě a jeho rodinu. Tento náhled nám umožňují právě multidisciplinární týmy. Multidisciplinární tým má uplatněná jak v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, tak při vzniku nových služeb. V praxi sociální práce existují různé typy multidisciplinárních týmů. Všechny týmy mají hlavní společný znak a to, že zahrnují profesionály z různých oborů. V rámci práce s dětmi zažívajícími domácí násilí pracovníci nejčastěji využívají případovou konferenci, komisi pro sociálně-právní ochranu dětí, komunitní plánování (MPSV, 2015).

Prvním výše uvádným nástrojem pomoci a zároveň typem multidisciplinárního týmu je případová konference. Případovou konferenci definuje Matoušek a Pazlarová (2014:38): *„Cílem případové konference je rychle reagovat na vzniklou situaci ohroženého dítěte nebo jeho rodiny, vyhodnotit situaci dítěte a jeho rodiny s cílem nalézt optimální řešení, vytvářet rodině osobní kontakty a podpůrnou síť rodině, aktivizovat rodinu, koordinovat*

péči a získat nástroj pro kontrolu plnění domluvených kroků.“ . Základem úspěšné případové konference je ochota rodiny spolupracovat. V rámci případové konference má každý zúčastněný svou roli a svůj cíl, který má naplnit, dochází zde k rozdělení odpovědnosti. Mezi jednotlivými účastníky jsou předávány informace a předchází se tak dvojitosti intervencí. V případech domácího násilí může závažnost tématu převážit nad stanoveným cílem celé konference. Pro účely konference je v těchto případech vhodné opustit pozici oběti a agresora, z pohledu dítěte se stále jedná o jeho rodiče, je tedy vhodné pracovat s tímto úhlem pohledu. Zároveň je vhodné rodiče ujistit, že hlavním tématem konference bude jejich dítě, např. nastavení styku. Případovou konferenci je užitečným nástrojem v případech, kdy je třeba vyhodnotit situaci dítěte, kdy je ohrožen sociální status rodiny, u rodin ohrožených chudobou či sociálním vyloučením, v situacích vyžadujících umístění dítěte mimo rodinu.

Dalším typem multidisciplinární práce je komise pro sociálně-právní ochranu dětí. Komise pro sociálně-právní ochranu dětí je zřizována a odvolávána starostou obce, jako zvláštní orgán obce s rozšířenou působností dle § 38 zákona o SPOD. Členy komise tvoří tým expertů z oblasti sociálně-právní ochrany dětí. Jmenovaná komise posuzuje jednotlivé případy provádění-sociálně právní ochrany. Většinu případů iniciuje oddělení OSPOD. Výjimečně je komise svolávána tajemníkem. Komise tvoří např. sociální pracovníci, zdravotníci, psychologové či pedagogičtí pracovníci. V rámci komise sociální pracovníci představuje případ a požaduje zpětnou vazbu k řešení (MPSV, 2015)

Posledním typem multidisciplinárního týmu, který v této diplomové práci popíši je komunitní plánování. Komunitní plánování umožňuje vyvíjet strategie pro řešení problémů rodin a dětí v daných lokalitách a vytvářet i doplňovat pro tyto rodiny podpůrné sítě tak, aby potřebné organizace, které se zabývají dobrými životními podmínkami dětí a jejich rodin spolupracovaly (MPSV, 2015). V sociální oblasti tento typ multidisciplinárního týmu umožňuje plánovat rozvoj sociálních a souvisejících služeb a to tak, aby byly přiměřené potřebám daného regionu, co do nabídky poskytovaných služeb, jejich dostupnosti a kvality.

Škola a školská zařízení navštěvuje dítě každý den, mají tak na děti velký vliv. Jestliže je v rodině něco v nepořádku, mohou být tyto zařízení první, která mohou rozpoznat, že je dítě v ohrožení (např. zhoršení prospěchu a kázně, nestandardní projevy dítěte ke

spolužákům a při komunikaci s učitelem). V případě řešení situace dítěte se za školu účastní třídní učitel, který může být doprovázen výchovným poradcem. Výchovná komise je nástroj školy, resp. poradní orgán ředitele, který slouží k podpoře nezletilého dítěte. Poradní komisi tvoří ředitel školy, výchovný poradce, třídní učitel, OSPOD, psycholog a rodiče nezletilého dítěte.

4 Příklady dobré praxe

V následující kapitole bych chtěla přiblížit, jak v praxi probíhá v Pardubicích vzájemná spolupráce zainteresovaných institucí v situacích, kdy ještě není prokázáno domácí násilí. S ohledem na zachování bezpečnosti klientů byly veškeré osobní údaje pozměněny, tak, by nemohlo dojít k přesné identifikaci. Na konkrétním příkladu bude ukázáno, jak lze pomoci klientce, potažmo nezletilému dítěti, aby vyrůstalo v bezpečném prostředí.

4. 1 Popis případu

Matka, která vychovává dvouletou dceru, otec dítěte pracuje jako osoba samostatně výdělečně činná. Rodiče nikdy nežili ve společné domácnosti ani před narozením dítěte. Otec dítěte do domácnosti matky pouze docházel. Matka v tu dobu bydlela ve společném bytě se svou matkou. Po roční známosti matka otěhotněla. Jednalo se o sledované těhotenství a zpočátku nic nenasvědčovalo tomu, že by se v rodině mělo něco nepřijatelného.

4. 2 Instituce a předávání informací

První informaci obdrželo oddělení OSPOD z novorozeneckého oddělení Nemocnice Pardubice, a to pouze díky tomu, že vedoucí sociálních pracovníků v nemocnici je členem komunitního plánování, konkrétně skupiny pro rodinu. Důvodem oznámení bylo neadekvátní, zmatené chování matky. Nemocnice žádala o prošetření prostředí, do kterého by měla matka s miminkem jít. OSPOD situaci v rodině prošetřil a zjistil, že matka má u své matky vše potřebné pro sebe a dítě. Přesto, že podmínky v domácnosti byly dobré, navštívila pracovnice OSPOD sociální pracovníci v nemocnici a následně i matku dítěte. Dle sdělení sociální pracovnice a zdravotních sester, matka nezvykle reaguje na zvonění telefonu. Odmítá návštěvu partnera. Zpočátku se domnívali, že je to vlivem poporodního stavu, ale nyní se ukazuje, že bude důvod někde jinde. Bylo by však předčasné hodnotit příčinu chování a jednání matky.

Z pohovoru s matkou vyplynulo, že se cítí unavená, s otcem dítěte se sejde až bude doma a trochu si odpočine. Sociální pracovnice OSPOD si všimla změny tónu v hlase matka, pokud tato hovořila o otci dítěte. Vzhledem ke zvláštnímu chování matky byla seznámena s tím, že ji pracovnice OSPOD navštíví doma, až bude v klidu. Paní Denisa s tím

souhlasila. K propuštění matky došlo od dva dny později. Přibližně za týden telefonovala dětská lékařka, že matka se před časem u ní zaregistrovala, dosud ji však nenavštívila a pravděpodobně již porodila. Dětské lékařce OSPOD její domněnku o porodu potvrdil. Bylo domluveno, že se dětská lékařka u matky zastaví a miminko prohlédne. Rodinu navštívila, v době její návštěvy neustále někdo zvonil, při zazvonění zvonku matka dle popisu lékařky ztuhla a nemohla vůbec mluvit. Obdobně se chovala i babička dítěte. Dětská lékařka OSPOD upozornila na to, že vstupní dveře do bytu vypadají tak, jako by je někdo vyrazil. Na základě sdělení dětské lékařky a dosavadních zjištění pojala pracovnice OSPOD podezření, že v rodině by mohlo docházet k domácímu násilí.

Zpočátku matka odmítala jakoukoliv komunikaci ohledně otce dítěte. Přesto došlo k zapsání jeho jména do rodného listu. Pracovnice OSPOD však nerezignovala a snažila se navázat bližší vztah s paní Denisou. Asi po půl roce se Denisa objevila na OSPOD s dcerkou. Paní Denisa měla černé kruhy pod očima, na ruce červené fleky (hematomy), přišla zeptat na možnost bydlení, protože by se chtěla od své matky odstěhovat. Zajímala se o možnost bydlení na městské ubytovně. Pracovnice OSPOD jí nabízela možnost bydlení v městské bytě. To paní Denisa striktně odmítala. Jednání paní Denisy bylo pro pracovníci nepochopitelné, nakonec dospěla k závěru, že paní Denisa chce bydlet někde kde se bude cítit v bezpečí. Na ubytovně je recepce a cizí lidé, nebytovaní se musí zapsat v recepci a nemohou se zde nekontrolovaně pohybovat.

Z výše uvedených důvodů na další schůzku s Denisou pracovnice OSPOD pozvala psycholožku Intervenčního centra. Denisa se s ní zpočátku odmítala bavit, ale nenásilnou formou se podařilo psycholožce navázat s Denisou vztah jakési důvěry. Denisa začala pomalu vyprávět. Na první schůzce sdělila jen několik věcí, které ji v poslední době trápí. Později začala docházet na psychologické konzultace do Intervenčního centra. Nejednalo se o standardní postup, ale všichni dosud zainteresovaní se shodli na tom, že v rodině probíhá nějaká forma domácího násilí nebo stalkingu. Z výše uvedených důvodů iniciovala pracovnice OSPOD svolání případové konference bez účasti paní Denisy. Pouze potřebovala prokonzultovat, co je možné paní Denise aktuálně nabídnout, aby se služby nedabovaly a zároveň, aby se Denise dostalo potřebné podpory. Jedním ze závěrů bylo seznámit paní Denisu s někým, kdo zažil domácí násilí. Bylo domluveno, že se tento kontakt pokusí zprostředkovat v Intervenčním centru. Poté, co se Denisa sešla s paní,

kteřá v minulosti byla partnerem psychicky týřána, začala měnit svoje chování. Stala se o něco sdílnější, chtěla informace o tom, jak se paní podařilo všechno překonat. Nastal velký zlom v tom, že Denisa přiznala problém s partnerem. Denisa začala intenzivně vyhledávat pracovníci OSPOD do Intervenčního centra přestala docházet. Na OSPOD docházela až 4 krát v týdnu, to již pracovníce OSPOD vyhodnotila stav v rodině pro dítě jako vysoce rizikový. Z tohoto důvodu paní Denisu začala připravovat na to, že by do řešení její situace zapojila další instituce. Denisa zpočátku tuto iniciativu nepřijímala. Nakonec však souhlasila s návštěvou azylového domu, kde se měla možnost podívat na to, jak to tam vypadá, promluvit si s pracovníci zařízení a zjistit možnosti krizového ubytování, pokud by se cítila ohrožená. Situace v rodině v průběhu 14 dnů vygradovala natolik, že se během jednoho dne muselo zorganizovat setkání institucí, které by mohly matce pomoci situaci řešit. Pracovnice OSPOD svolala případovou konferenci, kdy výsledkem bylo ujednání, kdo udělá co, za jakých podmínek. Tohoto setkání se účastnila i Denisa. Nakonec byla překvapená, jak rychle je možné za určitých podmínek situaci řešit. S Denisou byl vypracován bezpečnostní plán. Plán byl důležitý, přestože Denisa nežila s otcem agresorem v jedné domácnosti. Otec však každý den zvonil u dveří, dožadoval se návštěvy dítěte. V posledním období nemohla Denisa ani na OSPOD. Pracovnice ji navštívila doma a domluvily se společně na dalším postupu. Pracovnice OSPOD kontaktovala policii a vysvětlila jim svůj záměr. Policie přislíbila součinnost. Matka přestala otci na vše reagovat, následovalo velmi výrazné obtěžování matky otcem, kdy sousedi zavolali policii. V té době měla již matka sbaleny všechny věci pro sebe a dítě. V momentě, kdy policie otce odvezla na služebnu, městská policie převezla matku s dítětem do dětského centra, kde zůstala až do doby, než se pro ni podařilo zajistit bydlení v jiném městě. Následně OSPOD podal k soudu návrh na omezení kontaktu otce s nezletilou dcerou, respektive podal návrh na kontakt asistovaný.

V současné době je matka již přestěhována, otec nezná její současnou adresu, nemá na ni žádný kontakt. K asistovanému kontaktu dochází na půdě neziskové organizace. Na kontakt přivádí nezletilou babička. Otec byl pravomocně odsouzen za stalking a nebezpečné pronásledování.

Z výše uvedeného je zřejmé, že díky všímavosti pracovníků různých institucí a nastavení dobré spolupráce, nezletilé dítě bylo společně s matkou umístěno do bezpečného

prostředí ihned jakmile matka sama sobě přiznala, že potřebuje pomoci. Pokud by pracovníci nezaregistrovali signály vysílané matkou lze předpokládat, že by násilí a psychické deptání ze strany otce dítěte pokračovalo a vedlo by pravděpodobně k úplnému zhroucení Denisy, v jehož důsledku by nemohla vychovávat svoje dítě.

Pracovnice OSPOD na sebe kromě standardní sociální práce převzala v tomto případě roli case managera a koordinovala činnosti jednotlivých institucí tak, aby nedocházelo k jejich duplicitě a zároveň na sebe jednotlivé služby efektivně navazovaly.

Příklad Jan

Popis případu: nezletilý Jan je žákem 7. třídy základní školy. Až do konce června 2021 patřil k bezproblémovým žákům. V září 2021 se na OSPOD obrátila základní škola, kterou Jan navštěvoval s tím, že se Jan chová agresivně, školní psycholog vyslovil podezření na užívání omamných a psychotropních látek. Případu se na OSPODu ujal kurátor pro děti a mládež. Nic nenasvědčovalo tomu, že by doma mohlo docházet k domácímu násilí nebo jakémukoliv jinému nevhodnému vzájemnému chování ze strany rodičů. V rodině vyrůstala ještě dvouletá Janova sestra.

Vzájemná spolupráce

Základní škola svolala výchovnou komisi, které se kromě pracovníků školy, obou rodičů zúčastnil zároveň pracovník OSPOD. Rodiče v průběhu výchovné komise působili jako dva rozumní dospělí lidé. Nedovedli se vysvětlit nastalou změnu v chování syna. Doma žádnou změnu v chování syna nepozorovali. Projednáním chování Jana na výchovné komisi a následným kázeňským postihem mohl být případ uzavřen. Pracovník OSPOD nemohl pochopit, co způsobilo tak razantní změnu v chování Jana, když rodiče se na první pohled jevíli jako rozumní lidé. Rozhodl se proto navštívit Jana ve škole opět, tentokrát bez vědomí rodičů. Jan se s ním odmítl ve škole bavit, slíbil, že přijde za kurátorem do kanceláře. Na první domluvenou schůzku nepřišel, na další už ano. Vystupování Jana při rozhovoru korespondovalo se zprávami školy. Stále se jevílo jako možná příčina změny v chování Jana užívání návykových látek nebo vliv party. Po několika sezeních s rodiči i s nezletilým Janem si kurátor všiml malých ranek na předloktí Jana. Jan na přímý dotaz od čeho to má odpověděl, že se v noci škrábe. Pracovník OSPOD vyrozuměl školu a požádal učitele o větší ostražitost zranění Jana zejména v hodinách tělocviku, kdy se děti

svlékají. Asi po 3 týdnech se ozval tělocvikář, že má Jan po nohách modřiny, které vypadají jako by ho někdo mlátil rákoskou nebo řemenem. Pracovník OSPOD jel ihned za Janem do školy, zároveň vyrozuměl policii. Nezletilý Jan odmítl jít domů, původně policie pojala podezření, že Jana doma nepřiměřeně někdo trestá. Jan byl umístěn na svoji žádost do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. V tomto zařízení byla Janovi poskytnuta intenzivní psychologická podpora. Zpočátku se rodiče domáhali návratu syna, Jan návrat stále tvrdošijně odmítal. Po 2 týdnech strávených mimo rodinu se začal svěřovat psychologovi s tím, že v době covidu pracoval otec z domova a začaly problémy. Neustále křičel, nadával jemu i matce. Stále bylo něco špatně. A pak se stalo, že se otec neovládl a matku před Janem uhodil. Snažil se o tom s rodiči mluvit, ale oni ho neposlouchali, proto začal ve škole zlobit. Když rodiče řešili jeho, otec nechával matku na pokoji. Jan se sice svěřil psychologovi, ale nechtěl, aby o tom někomu řekla. Intenzivní práci psychologičky se podařilo Jana přesvědčit k tomu, že by o tom měl říci kurátorovi. Jan s tímto postupem souhlasil. Vzhledem k tomu, že byl Jan v bezpečném prostředí, rozhodl se kurátor oslovit rodiče a nabídnout jim možnost spolupráce s Intervenčním centrem. Rodiče nejdříve nerozuměli tomu, co se vlastně děje, nakonec však připustili, že doma není všechno tak, jako dříve. Shodli se na tom, že v době, kdy spolu byli prakticky 24 hodin denně se jejich chování dostalo do fáze, kdy, již nejsou schopni si sami pomoci. Nejdříve navštívil Intervenční centrum otec, následně potom matka. Přestože chování otce nedosahovalo intenzity domácího násilí, rozhodl se začít navštěvovat program NENA a pracovat na zvládnutí svojí agrese. Matka docházela do Intervenčního centra na pravidelné konzultace. Rodina se stabilizovala a Jan se vrátil domů. Díky jeho změně chování si rodiče uvědomili, co se u nich v rodině děje, a že třeba situaci řešit.

Z výše uvedeného jednoznačně vyplývá nutnost posuzování situace dítěte v kontextu rodiny. V nejednom případě jsou to děti, které se svým nestandardním chováním snaží upozornit na to, že se něco děje. Pokud by kurátor přistupoval k řešení problémového chování Jana standardním způsobem a nedošlo by k navázání úzké spolupráce s dalšími institucemi, nikdy by se pravděpodobně nepodařilo odhalit pravou příčinu chování Jana. Možná by celý problém vyústil v rozchod rodičů, protože oni sami nepovažovali za nutné cokoliv řešit.

Shrnutí teoretické části

Předchozí text, který je členěn do čtyřech kapitol, se věnuje popsání problematiky domácího násilí, které zahrnuje nezletilé děti v teoretické rovině. První kapitolu tvoří popis této problematiky. Na začátku kapitol nalezneme několik vymezení pojmu domácí násilí. Následně jsou zde uvedeny znaky a formy domácího násilí. Mezi formy domácího násilí patří fyzické násilí, neverbální, verbální, ekonomické, sociální a sexuální násilí. V práci je uvedeno ekonomické a sociální násilí, kterými děti ohroženy nebudou, ale může se stát, že jím budou ohroženi jeho rodiče a děti, tak mohou být svědkem tohoto násilí. Dále najdeme v teoretické části práce vymezení pojmu dítě a syndromu CAN. Práce se zabývá domácím násilím, jehož součástí jsou nezletilé děti, proto jsem považovala za adekvátní vymežit v teoretické části práce tyto pojmy.

Následující kapitolu tvoří popis vybraných státní a nestátních organizací, které pracují s oběťmi domácího násilí v Pardubicích, a to včetně dětí, které se staly součástí incidentů domácího násilí. Tato kapitola je pro předloženou práci velice důležitá, jelikož poskytuje popis práce jednotlivých institucí jako je orgán sociálně-právní ochrany dětí, Probační a mediační služba, Policie České republiky, soudy, intervenčního centra a Bílého kruhu bezpečí. Detailně je zde rozebrán popis práce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, na který se především zaměřuje výzkumná část diplomové práce. Institucí nabízejícím pomoc obětem, rodinám či osobám, které se staly součástí domácího násilí je v České Republice mnoho. V práci jsou popsány instituce, se kterými jsem se setkala v rámci absolvovaných praxí při studiu. Mezi výše uvedenými institucemi probíhá úzká spolupráce. Třetí kapitola se věnuje definování této spolupráce. Je zde rozebrán multidisciplinární tým a jeho typy, které jsou vhodné pro potřeby práce s klienty zažívajícími domácí násilí. Poslední čtvrtá kapitola teoretické části se věnuje příkladům dobré praxe. Jsou zde popsány případy řešení klientovi situace, se kterými jsem se v rámci svých praxí setkala.

Teoretická část tak tvoří ucelený přehled o problematice domácího násilí, jehož součástí jsou nezletilé děti a je podkladem pro výzkumnou část práce.

III. Empirická část

5 Výzkumná část

Tématem diplomové práce je spolupráce neziskových a státních organizací při řešení domácího násilí v rodinách s nezletilým dětmi na území města Pardubice. Město Pardubice jsem si vybrala zcela záměrně, protože se jedná o největší město v rámci Pardubického kraje. V současné době žije na území města Pardubice přes 90 000 obyvatel. Velká rozloha a hustota obyvatel má za následek, že se zde vyskytuje značné množství sociálně patologických jevů. V následujících tabulkách si dovoluji srovnat počty vykazání v rámci České republiky, Pardubického kraje a města Pardubice k 31.12. 2020. V níže uvedené tabulce najdeme jednotlivé počty vykazání pro každý kraj v České republice.

Tabulka č. 1 – Počty vykazání pro jednotlivé kraje České republiky

Kraj	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Jihočeský	57	47	52	45
Jihomoravský	106	112	115	130
Karlovarský	82	70	57	48
Královéhradecký	113	73	97	112
Liberecký	80	78	76	101
Moravskoslezský	117	127	125	93
Olomoucký	93	75	73	75
Pardubický	60	55	55	43
Plzeňský	31	31	27	40
Hl. město Praha	200	186	177	167

Středočeský	103	120	123	82
Ústecký	204	197	159	136
Vysočina	47	64	73	52
Zlínský	57	53	50	48
Celkem	1350	1286	1289	1170

Zdroj: BKB, 2020

V následující tabulce uvádím počty vykázaní v rámci Pardubického kraje a města Pardubic, které byly evidovány v letech 2017 - 2020. Dále v tabulce najdeme počty případů domácího násilí s nezletilým dítěte, o kterém se příslušné organizace dozvěděli. Je důležité si uvědomit, že je nespočet případů domácího násilí, o kterém se nikdo nedoví.

Tabulka č. 2 – Počty vykázaní v rámci Pardubického kraje a města Pardubic 2017 - 2020

Roky	2017	2018	2019	2020
Okres Pardubice -počet vykázaní	25	9	13	11
Pardubice (město) domácí násilí s nezletilými dětmi	19	27	47	39
Řešeno vykázaním	10	0	8	0

Zdroj: BKB, 2020

Výzkumná část práce zpřesňuje postup výzkumu, který jsem v rámci diplomové práce provedla. Nejprve definuji hlavní cíl výzkumné části a jeho dílčí výzkumné otázky. Nalezneme zde výběr a zdůvodnění metody sběru dat, kterou jsem využila při realizaci výzkumného šetření. Dále jsem pospala sběr a zpracování dat.

5.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem mého výzkumu je zjistit, jak vnímají sociální pracovníci OSPOD v Pardubicích spolupráci s pracovníky dalších institucí na území města Pardubic při práci s dítětem zažívajícím domácí násilí. Pardubice jsem zvolila především proto, že jsem zde

vykonávala všechny svoje školní praxe, a to jak ve státních, tak neziskových organizacích.

Při multidisciplinární spolupráci společně pracují pracovníci několika organizací, kteří tvoří jeden tým. Některé organizace jsem popsala výše v kapitole č. 2, zaměřila jsem se na instituce, kde jsem vykonávala praxi v rámci svého studia nebo s nimi přišla do kontaktu. Hlavním koordinátorem případů rodin s výskytem domácího násilí je orgán sociálně-právní ochrany dětí, který nese odpovědnost za průběh spolupráce nikoliv za její výsledek.

5.2 Dílčí výzkumné otázky

Za účelem naplnění hlavního výzkumného cíle jsem si stanovila následující dílčí cíle (dále jen DC):

DC1: Zjistit, kdo je klientem pro jednotlivé organizace či orgány působící v oblasti sociální práce s nezletilými dětmi zažívajícím domácí násilí na území města Pardubic?

DC2: Zjistit, jakým způsobem probíhá spolupráce mezi pracovníky OSPOD a dalšími organizacemi zabývajícími se nezletilými dětmi zažívajícími domácí násilí mezi rodiči na území města Pardubic?

DC3: Zjistit, jak celkově hodnotí pracovníci institucí v Pardubicích vzájemnou spolupráci s jednotlivými zainteresovanými institucemi?

5.3 Transformační tabulka

Abych mohla nalézt odpovědi na jednotlivé otázky, provedla jsem jejich operacionalizaci. Pro přehlednost jsem jednotlivé otázky zobrazila do tabulky č. 1.

Tabulka č. 3 – Transformační tabulka

<p>Hlavní výzkumná otázka (HVO): Zjistit, jak vnímají sociální pracovníci OSPOD v Pardubicích spolupráci s pracovníky dalších institucí na území města Pardubic při práci s dítětem zažívajícím domácí násilí?</p>	
DÍLČÍ CÍLE	TAZATELSKÉ OTÁZKY
<p>DC1: Zjistit, kdo je klientem pro jednotlivé organizace či orgány působící v oblasti sociální práce s nezletilými dětmi zažívajícím domácí násilí na území města Pardubic?</p>	<p>TO1: Jakým způsobem a s kým pracujete v rodinách, kde se vyskytuje domácí násilí, kterému jsou přítomny nezletilé děti?</p> <p>TO2: Zahrnuje vaše práce i práci s agresorem, pokud ano, jakým způsobem.</p> <p>TO3: Jaké formy pomoci vaše práce zahrnuje?</p>
<p>DC2: Zjistit, jakým způsobem probíhá spolupráce mezi pracovníky OSPOD a dalšími organizacemi zabývajících se nezletilými dětmi zažívajícími domácí násilí mezi rodiči na území města Pardubic.</p>	<p>TO4: S jakými organizacemi, orgány, spolupracujete při řešení situace nezletilého dítěte zažívajícího domácí násilí?</p> <p>TO5: Jakým způsobem, od koho, se dozvídáte o dětech zažívajících domácí násilí?</p> <p>TO6: Jakou formou dochází k vzájemnému předávání informací mezi vámi a dalšími spolupracujícími organizacemi?</p> <p>TO7: Jaká opatření by dle vašeho názoru mohla zlepšit vzájemnou spolupráci?</p>
<p>DC3: Zjistit, jak celkově hodnotí pracovníci institucí v Pardubicích vzájemnou</p>	<p>TO8: Kdo je pro vás stěžejním partnerem při řešení situace dítěte zažívajícího domácí násilí?</p>

spolupráci s jednotlivými zainteresovanými institucemi?	TO9: V čem spatřujete přínos této spolupráce? TO10: Limituje vás tato spolupráce v něčem, vnímáte nějaká omezení, pokud ano jaká?
---	--

Zdroj: vlastní

5.4 Výzkumná metoda a technika sběru informací

Pro účely této diplomové práce jsem zvolila kvalitativní výzkumnou strategii, která dle mého názoru více odpovídá než výzkum kvantitativní. Švaříček (2007:15) uvádí, že kvalitativní výzkum slouží k prozkoumání konkrétního jevu do hloubky. Dále dle Švaříčka (2007) se výzkumník v průběhu kvalitativního výzkumu snaží porozumět zkušenostem informantů, zároveň může pružně reagovat a dle potřeby měnit otázky. Z toho vyplývá, že původně stanovený plán výzkumu nebývá ve většině případů zcela dodržen, protože výzkumník si v průběhu zkoumání upřesňuje představu o cílech zkoumání a jak se k nim blíže dostat. Kvalitativní výzkum se provádí v terénu nebo na místech, které si tazatel s informanty domluví. Hendl (2005) píše, že hlavním úkolem je objasnit, jak se lidé v daném prostředí a okamžiku snaží pochopit to, co se děje, proč jednájí, tak jak jednájí a jak organizují své aktivity a vzájemné působení. Data se induktivně analyzují a interpretují.

Žizlavský (2003) ve své publikaci píše, že při provádění kvalitativního výzkumu formou polostukturovaných rozhovorů je nutné si vždy uvědomovat, že pokud interpretujeme význam, a to určitým konkrétním způsobem, zároveň ho pozměňujeme. Toto je pro každého člověka přirozené, je to pro člověka přirozená vlastnost.

Pro sběr dat a informací bude využito polostrukturovaného rozhovoru prováděného s pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí, Intervenčního centra a Bílého kruhu bezpečí v Pardubicích. Otázky do rozhovoru budou pokládány jako otevřené, tak aby pracovníci měli možnost vyjádřit svoje názory a zkušenosti. Rozhovory budou nahrávány na diktafon, následně bude provedena doslovná transkripce celého rozhovoru do textu a analýza specifických znaků vyskytujících se ve zkoumaném rozhovoru.

5.5 Cílová skupina a výběrový soubor

Dle Dismana (2002) byla pro výběr vzorku zvolena metoda účelového výběru, kdy v průběhu měsíce listopadu 2021 byla oslovena vedoucí oddělení sociálně-právní ochrany dětí Magistrátu města Pardubic se žádostí o možnost provádět výzkum mezi pracovníky uvedeného oddělení. Následně bylo osloveno 15 pracovníků OSPOD. Jediným kritériem pro výběr informantů byla minimální praxe 10 let. Důvodem nutnosti praxe v tak širokém rozsahu byla možnost získání relevantních odpovědí. Díky zvolenému kritériu se vzorek nakonec zmenšil na 4 informanty. Dva informanti jsou pracovníci, kteří se zabývají domácím násilím intenzivně, řeší rodiny, kde již bylo domácí násilí prokázáno. Zbytek informantů jsou pracovníci úseku terénní sociální práce, kteří řeší rodiny, kde je podezření na existenci domácího násilí. OSPOD Pardubice byl vybrán zcela záměrně, protože je největším v rámci Pardubického kraje a jeho zaměstnanci mají s domácím násilím největší zkušenosti. Dále byly osloveni vedoucí Intervenčního centra a Bílého Kruhu Bezpečí v Pardubicích, s žádostí zda je možné se sociálními pracovníky působícími v těchto organizacích uskutečnit rozhovory. V obou institucích mi vedoucí pracovníci vyhověli. Následně byli osloveni samotní sociální pracovníci obou institucí, kteří s provedením rozhovoru vyslovili souhlas. Rozhovory byly provedeny s jedním pracovníkem Bílého kruhu bezpečí a třemi pracovníky Intervenčního centra. Všech osm informantů se v rámci své praxe několikrát setkalo s problematikou domácího násilí.

Tabulka č. 4 – Přehled informantů

Informant	Pohlaví	Dosažené vzdělání	Délka působení v instituci
OSPOD Pardubice (I1)	žena	Vyšší odborné vzdělání	15
OSPOD Pardubice (I2)	žena	Vysokoškolské magisterské	20
OSPOD Pardubice (I3)	žena	Vysokoškolské magisterské	25

OSPOD Pardubice (I4)	žena	Vysokoškolské bakalářské	17
Bílý Kruh Bezpečí (I5)	žena	Vysokoškolské magisterské	15
Intervenční centrum Pardubice (I6)	žena	Vysokoškolské magisterské	8
Intervenční centrum Pardubice (I7)	žena	Vysokoškolské magisterské	13
Intervenční centrum Pardubice (I8)	žena	Vysokoškolské bakalářské	6

Zdroj: vlastní

5.6 Sběr dat a zpracování dat

Každého informanta jsem nejdříve telefonicky oslovila, a pokud to covidová situace dovolila, zašla jsem za pracovníkem osobně. Jednotlivé informanty jsem oslovila během listopadu 2021. Většina pracovníků mě již znala z praxe, kterou jsem na jejich pracovišti absolvovala, proto pro mě bylo jednodušší s nimi navázat kontakt, než kdyby se jednalo o cizí osoby. Každému sociálnímu pracovníkovi jsem představila téma a obsah svoji diplomové práce. Dále jsem se jim pokusila vysvětlit, co bude hlavním cílem mé práce, a to zjistit, jak vnímají sociální pracovníci OSPOD v Pardubicích spolupráci s pracovníky dalších institucí na území města Pardubic při práci s dítětem zažívajícím domácí násilí.

Následně byla s každým z informantů domluvena osobní schůzka. Všechny schůzky proběhly v období listopad 2021 až leden 2022. Setkání probíhala na adrese daných institucí. Měla jsem sebou připravené otázky a papír na poznámky. Každá schůzka trvala přibližně 70 minut. Informantů jsem se předem zeptala jestli mohu rozhovory nahrávat

na diktafon a následně je zpracovat. Zároveň jsem je upozornila, že získané nahrávky slouží pouze k vytvoření této diplomové práce. Všichni informanti byli při rozhovoru milý a působili profesionálně.

5.7 Etická rizika výzkumu a rizika zvolené výzkumné strategie

Výzkumná strategie sebou nese několik rizik. Hlavním rizikem zvolené výzkumné strategie je dle mého názoru odbíhání informantů od tématu rozhovoru, pro výzkumníka toto nemá význam.

Jako další riziko vnímám to, že provedený výzkum není generově vyvážený. V organizacích, kde jsem rozhovory prováděla pracují především ženy. Pokud by v organizacích pracovali muži a byly by s nimi provedeny rozhovory, tak by se výsledky výzkumu dle mého názoru lišily.

Dalším rizikem může být současné šíření epidemie COVID-19. Překážku vidím především v samotné realizaci výzkumu. Během provádění rozhovorů jsem se s touto překážkou několikrát setkala. Rozhovor s informanty jsem musela zrušit, protože se Covidem-19 nakazili, osobní provedení rozhovoru tedy nebylo možné, a na provedení rozhovoru elektronickou cestou informanti nepřistoupili.

Jako etické riziko výzkumu vnímám také, že informanti se budou bát odpovídat na otázky pravdivě. Informanti se mohou obávat, že práci bude číst jejich nadřízený, který by mohl s jejich odpověďmi nesouhlasit.

Etických rizik a rizik zvolené výzkumné strategie je nespočet. V této podkapitole jsem uvedla ty, které souvisí s touto prací.

5.8 Analýza rozhovorů a interpretace výsledků

Výchozím materiálem pro analýzu rozhovorů jsou výzkumníkovy poznámky, písemná vyjádření informantů nebo výpisky získané při studiu dokumentů. V rámci kvantitativního výzkumu mohou být získaná data standardizována a parametrizována, u kvalitativního výzkumu nikoliv. Pro analýzu dat získaných formou rozhovorů je možné využít celou škálu třídících, analytických a vyhodnocovaných postupů. Oproti kvantitativním údajům se kvalitativní údaje urovnávají, pořadají a z části třídí, ne až po ukončení terénních prací, ale již v jejich průběhu. Je důležité, aby rámec vyhodnocování

údajů reflektovat původní výzkumné cíle, případně jejich změny, ke kterým se během realizace rozhovorů dospělo (Reichel, 2009: 164-165).

Pro účely výzkumu byly jednotlivé výpovědi roztrženy na části se stejným či podobným obsahem pomocí metody otevřeného kódování. Kódování dat Toušek (in Hirt, 2012: 85-87) popisuje jako proces, při kterém jsou různým segmentům připisovány tzv. Indexy, tedy kódy, které souvisí s jejich významem nebo obsahem. Cílem kódování je zhušťovat význam jednotlivých kódů, čímž dochází k jejich abstrahování v kategorii. Mezi těmito kategoriemi hledá výzkumník významové vztahy, které by měly ústít v teoretické závěry. Jak popisuje J. Strauss otevřené kódování je: „...část analýzy která se zabývá označováním a kategorizací pojmů pomocí pečlivého studia údajů. Během otevřeného kódování jsou údaje rozebrány na samostatné části a pečlivě prostudovány, porovnáním jsou zjištěny podobnosti a rozdíly a také jsou kladeny otázky o jevech údají reprezentovaných.“ Pro účely výzkumu byly jednotlivé výpovědi roztrženy na části se stejným či podobným obsahem. Za jednotku zde bylo považováno slovo či věta. Ke každé vzniklé jednotce byl přidělen nějaký kód (označení). Pro lepší přehlednost bylo použito slovo či fráze, která vystihuje určitý typ tématu a odlišuje ho od témat ostatních. Takto jsem označila shodná témata stejným kódem a odlišná kódem jiným. Zároveň jsem vytvořila seznam kódů tzv. kódovník.

Po procesu kódování proběhla samotná analýza rozhovorů. Analýza rozhovorů se zaměřila na shodné a odlišné výpovědi informantů. Po analýze rozhovorů jsou interpretovány výsledky a závěr. Analýza rozhovorů a interpretace výsledků je rozčleněna podle výzkumných otázek. Jedna podkapitola tedy odpovídá jedné výzkumné otázce. V jednotlivých podkapitolách najdeme analýzu všech rozhovorů a následnou interpretaci výsledků.

5.7.1 Klientela pro jednotlivé organizace či orgány

DC1 – Zjistit, kdo je klientem pro jednotlivé organizace či orgány působící v oblasti sociální práce s nezletilými dětmi zažívajícími domácí násilí na území města Pardubic?

Pomocí tohoto dílčího cíle jsem chtěla zjistit kdo je klientem pro jednotlivé organizace působící v oblasti domácího násilí, které se týká nezletilých dětí. Ke zjištění tohoto cíle jsem využila tazatelské otázky TO1 – TO3.

TO1: Jakým způsobem a s kým pracujete v rodinách, kde se vyskytuje domácí násilí, kterému jsou přítomny nezletilé děti?

Již u první části první tazatelské otázky se objevují malé odlišnosti ve výpovědích informantů, v návaznosti na to pro jakou organizaci pracují. Informant č. 1, č. 2, č. 3, č. 4 pracující na OSPOD se shodují na tom, že klienti k nim zprvu přichází z jiného důvodu, až postupem času a rozhovorů se pracovníci dozvídají, že klientovi někdo ubližuje a začínají s ním v tomto smyslu pracovat. Na to poukazují jejich výpovědi, kdy informant č. 1 popisuje první návštěvu klientů takto „...*klient, v našem případě někdo z rodiny, k nám přichází s žádostí o radu... Někdy to působí tak, že se jedná o obecné sociální poradenství.*“ Informant č. 1 dále ve výpovědi uvádí: „*Doptáváním se začínám získávat informace*“. Pro porovnání zde je výpověď informanta č. 4: „...*Klienti přicházejí se zdánlivě jiným problémem než je domácí násilí, až postupem času a rozhovorů se klient svěřá s tím, že se mu děje nějaké příkoří*“. Nejčastěji pracovníci OSPOD uváděli, že s klientem vedou rozhovor a využívají analýzu dokumentů od spolupracujících specialistů. Informant č. 4 uvedl: „...*s klientem během setkání vedu rozhovory.*“ Informant č. 3 oproti jiným informantům uvedl, že je pro něj důležité zjistit, jestli má dítě vyhodnocovat jako ohrožené. Pro porovnání informant č. 1 uvádí: „...*Informace potřebuji proto, zda dítě budu zakládat do evidence jako ohrožené...*“ Rozdílný v práci s klientem, můžeme vnímat v tom, že jediný informant č. 3 neuvedl ve své odpovědi případovou konferenci, během rozhovoru se zaměřil na mapování situace klienta. Informant č. 3 uvedl: „*V případě domácího násilí na dítěti, zaměřuji svou pozornost na celou rodinu a snažím se zmapovat situaci.*“ Ostatní informanti se v rámci své práce snaží případovou konferenci uspořádat. Případovou konferencí rozumíme místo, kde se zainteresované instituce mohou dostat k potřebným informacím. Informant č. 2 ve své odpovědi uvádí: „...*Postupem času, co tuto práci vykonávám jsem pochopila, že uspořádání případové konference může být pro všechny strany výhodné.*“ Informant č. 5 pracovník Bílého kruhu bezpečí uvádí: „*Obětem trestných činů se snažím poskytnout především poradenskou činnost... mluvím s nimi...*“.

Informant č. 7 pracovník Intervenčního centra uvádí, že způsob práce s každým klientem je jiný. Informant č. 7 svou odpověď odůvodňuje takto „...*klientům poskytujeme individuální pomoc, konkrétně se jedná o pomoc psychologickou a sociálně-právní.*“ Informant Intervenčního centra se dále shodli, že s klientem vedou rozhovory, v případě potřeby klienty odkazují na další instituce působící na území města Pardubic.

Na druhou část tazatelské otázky č. 1 informanti odpovídali shodně. Informant č. 1 pracující na OSPOD uvedl: „*Vzhledem k tomu, že jsem zaměstnancem OSPOD je klientem jak nezletilé dítě, tak i oběť domácího násilí.*“ Obdobně odpověděli i informanti č. 2 a č. 3. Informant č. 2 a č. 3 uvádí: „*pracuji s celou rodinou*“. Informant č. 4 uvedl: „...*musím pracovat jak s nezletilým dítětem, tak s jeho rodinou*...“. Můžeme tedy říci, že se pracovníci OSPOD shodují. Informant č. 5 pracující pro Bílý Kruh Bezpečí uvedl: „...*klientem je pro mě každý kdo mě nakontaktuje s tím, že je obětí domácího násilí nebo se mu děje nějaké příkoří.*“ Informant č. 8 pracující pro Intervenční centrum uvádí: „*Snaží se pomáhat každému, kdo se na mě obrátí s tím, že se stal obětí domácího násilí.*“ Obecně lze říci, že pracovníci OSPOD, Intervenčního centra a Bílého Kruhu bezpečí pracují v případě ohrožení, že je domácím násilím ohroženo nezletilé dítě, jak s dítětem, tak s jeho rodinou.

TO2: Zahrnuje vaše práce i práci s agresorem, pokud ano, jakým způsobem.

Odpovědi na druhou tazatelskou otázku se také lišily podle toho, kde pracovník pracuje. Všichni pracovníci OSPOD se shodli, že s agresorem nepracují. Informant č. 2 uvádí: „S agresorem nepracuji, ale uvědomuji si, že někdy je agresor přímo z rodiny dítěte...“ Informant č. 5 uvedl, že pracuje s oběťmi ne s agresorem a dále svou odpověď nerozváděl. Pracovníci Intervenčního centra shodně odpovídali, že pracují jak s obětí tak s agresorem domácího násilí. Informant č. 6 uvádí: „...*jako jedna z mála organizací pracujeme s agresorem v rámci Programu NENA.*“ Informant č. 8 uvedl, že v rámci Programu NENA se agresorovi poskytuje pět sezení v rámci kterých se snaží snížit násilné projevy agresora. Informant č. 8 uvádí: „*Není mým cílem agresora změnit, snažím se ho naučit nahlížet na své chování, naučit ho se sebou pracovat.*“ Program NENA spatřují v Pardubicích jako stěžejní. Program NENA je podrobněji rozebrán v teoretické části práce. Dle mého názoru je práce s agresorem domácího násilí stejně důležitá, jako s jeho obětí.

TO3: Jaké formy pomoci vaše práce zahrnuje?

Informanti uvádějí formy práce, které využívají. Informant č. 2 při své práci poskytuje sociální poradenství a pomáhá obětem při zajištění bydlení. Informant č. 2 uvedl: *„Zaměřuji se na sociální poradenství a pomáhám obětem při zajištění chráněného bydlení.“* Informant č. 1 využívá také věcnou pomoc formou potravinové banky a krizového ubytování. Dále také informant č. 1 uvedl: *„Jedná se především o sociální poradenství, zajištění psychologické podpory nebo i věcná pomoc formou potravinové banky. Zároveň pomáháme obětem při zajištění utajovaného bydlení nebo krizové ubytování na naší ubytovně. Jedná se pouze o několikadenní pobyt.“* Informant č. 5 poskytuje klientům psychologickou a emocionální pomoc. Informant č. 6, č. 7 a č. 8 uvedli, že klientům poskytují poradenství, krizovou intervenci, psychologickou pomoc a pomoc při obstarávání osobních záležitostí. Informant č. 8 uvedl: *„...klientům poskytujeme poradenství, krizovou intervenci, pomoc při obstarávání potřebných záležitostí...“*

Shrnutí DC1

Tento dílčí cíl zkoumá kdo je klientem pro jednotlivé organizace v oblasti sociální práce s nezletilými dětmi zažívajícími domácí násilí na území města Pardubic. Informanti popsali koho vnímají jako klienta při své práci. Z výše uvedeného se dá říci, že vnímání toho, kdo je pro jednotlivé informanty klientem se liší podle toho, v jaké instituci je informant zaměstnán. Ve výpovědích informantů OSPOD nalezneme zaručenou shodu v tom, že jako klienta pro své služby vnímají dítě a jeho rodinu, dále se také informanti shodují v tom, že klient za nimi zprvu nepřichází jak oběť domácího násilí, ale jako někdo kdo si jde pro radu. Ve většině případů využívají informanti OSPOD stejné způsoby práce s klientem. Stěžejní je pro všechny rozhovor a analýza dokumentů. Zajímavě zjištění je, že jediný informant č. 3 uvedl, že při práci s klientem se snaží zmapovat situaci v rodině. Informant Bílého Kruhu Bezpečí se shoduje s informanty Intervenčního centra, kdy za stěžejní považují rozhovor s klientem, a za klienta vnímají každého kdo se na ně obrátí. Shodu nalezneme také v tom, jestli dotazovaní sociální pracovníci pracují i s agresorem domácího násilí. Pouze informanti Intervenčního centra uvedli, že s agresorem cíleně pracují. Zásadní rozdílnost spatřuji v tom, jaké formy pomoci jednotliví informanti poskytují. Forma pomoci klientům se liší dle toho, jaké služby je daná organizace schopná

poskytnout. Zajímavé zjištění je, že jediný informant č. 1 využívá pro své klienty služby potravinové banky.

5.7.2 Spolupráce mezi pracovníky OSPOD a dalšími organizacemi v případech domácího násilí mezi rodiči

DC2 – Zjistit, jakým způsobem probíhá spolupráce mezi pracovníky OSPOD a dalšími organizacemi zabývajícími se nezletilými dětmi zažívajícími domácí násilí mezi rodiči na území města Pardubic.

Pomocí tohoto dílčího cíle jsem chtěla zjistit, jakým způsobem probíhá spolupráce mezi pracovníky OSPOD a dalšími organizacemi zabývajícími se nezletilými dětmi zažívajícími domácí násilí mezi rodiči na území města Pardubice. Ke zjištění tohoto cíle jsem využila tazatelské otázky TO4 – TO7.

TO4: S jakými organizacemi, orgány, spolupracujete při řešení situace nezletilého dítěte zažívajícího domácí násilí?

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, s jakými organizacemi jednotliví pracovníci spolupracují při řešení případů domácího násilí mezi rodiči. Dotazovaní pracovníci OSPOD v podstatě všichni uvedli, že úzce spolupracují s Intervenčním centrem a neziskovými organizacemi. Informant č. 1 v odpovědi zmínil, že spolupracuje s nemocnicí. Informant č. 1 uvedl: „*Za zcela klíčovou vnímám spolupráci s Intervenčním centrem, policií a nemocnicí dále pak neziskovými organizacemi poskytujícími sociálně-aktivizační služby.*“ Dále svou odpověď rozvedl a pravil, že „*Nemocnice je totiž mnohdy první, která se setkává s obětí domácího násilí...*“ Informant č. 5 upozorňuje na principy poradenské činnosti Bílého Kruhu Bezpečí. Upozorňuje na princip diskrétnosti. Informant č. 5 uvádí: „*Zachovávám důvěrnost informací, bez souhlasu klienta nesmím sdělovati informace někomu jinému.*“ Svou odpověď rozvádí když dodává, že „*v případě, kdy mi klient udělí souhlas s poskytnutím informací jiným institucím, tak v případech domácího násilí, které zahrnuje děti komunikují především s Policií ČR, OSPOD apod.*“ Dva informanti intervenčního centra uvedli, že v případech, kdy je domácím násilím ohroženo nezletilé dítě spolupracují s pracovníky OSPOD. Informant č. 6 uvedl: „*V případech, kdy je v rodině dítě, většinou komunikují s pracovníky OSPOD.*“ Informant č. 8 mi sdělil: „*Spolupracuji s různými organizacemi*

a odborníky, třeba v případech, kdy došlo k vykázaní agresora s policií ČR. Když vykážou agresora z domu, předávají na nás obětem kontakt.“ Informant č. 8 dále doplňuje, že při práci s dětmi spolupracuje s psychologem, protože v rámci jejich zařízení s dětmi pracuje nejčastěji. Dále uvádí, že pokud je domácí násilí páčáno na jednom z rodičů, je nutné mít na paměti, že dítě toto vidí.

TO5: Jakým způsobem, od koho, se dozvídáte o dětech zažívajících domácí násilí?

Odpovědi informantů na TO5 souvisí s odpověďmi informantů na TO4. Jednotlivé instituce se na případy domácího násilí upozorňují navzájem. Informant č. 2 uvádí: *„Na případy domácího násilí nás upozorňují pracovníci policie, školští psychologové, školy, lékaři...“* Informant č. 3 uvedl, stejně jako informant č. 2, že podněty týkající se domácího násilí dostává od policie a školních pracovníků. Informant č. 4 popsal případ, který nedávno řešil, kdy na případ domácího násilí upozornila sousedka na základě podlitin na těle dítěte. Informant č. 1 jako jediný uvedl, že na domácí násilí může také upozornit anonymní zdroj. Informant č. 1 uvedl: *„Někdy jsou to i anonymní udání“*. Informant č. 1, č. 2, č. 3 a č. 4 shodně uvedli, že oznámení o domácím násilí dostávají telefonicky, e-mailem, osobně nebo datovou schránkou. Informant č. 1 uvedl: *„Oznámení dostáváme telefonicky, e-mailem, datovkou, dopisem anebo přijde člověk...“* Informant č. 5 uvádí, že na TO5 odpověděl již v TO4 a zopakoval, že spolupracuje například s OSPOD a Policií ČR. Informant č. 5 mi sdělil: *„V předchozí odpovědi jsem uvedl OSPOD a Policii ČR, to zde zůstává stejné, vždy záleží na konkrétní situaci a podmínkách.“* Informant č. 6 se zaměřil na institut vykázaní a uvedl, že v případech vykázaní je na případ domácího násilí upozorněn Policií ČR. Informant č. 5, č. 7 a č. 8 shodně uvedli, že upozornění na případy domácího násilí dostávají převážně skrze elektronickou komunikaci. Informant č. 5 uvedl: *„Informaci dostávám telefonicky.“* Informant č. 7 uvedl: *„Jsem upozorněn e-mailem, nebo jiným obdobným způsobem.“*

TO6: Jakou formou dochází k vzájemnému předávání informací mezi vámi a dalšími spolupracujícími organizacemi?

Pomocí této otázky jsem chtěla zjistit, jaké způsoby předávání informací sociální pracovníci používají. Informanti č. 1, č. 2, č. 3 a č. 4 shodně uvádějí, že jsou vázáni mlčenlivostí, kterou lze prolomit na žádost instituce, jako je soud, Policie ČR a státní

zastupitelství. Informant č. 1 uvádí: „...*jsem vázán mlčenlivostí, tu lze však prolomit se souhlasem klienta*“. Je překvapivé, že jediný informant č. 1 uvádí, že musí mít souhlas klienta. Ostatní Informanti OSPOD na toto vyloženě neupozorňují. Pro porovnání informant č. 2 uvedl: „*Při práci s klientem jsou situace, kdy jsem vázán mlčenlivostí, lze ji prolomit za určitých podmínek*“. Informant č. 3, č. 5 a č. 7 shodně uvádějí, že předávání informací mezi organizacemi se děje skrze média. Informant č. 5 uvedl: „*Někdy prostě zavolá kolegyně z OSPOD, že má klienta, kterému doporučila návštěvu u nás.*“ Informant č. 7 uvádí shodně s Informantem č. 1, že velmi přínosné je pro ně uspořádání případové konference. Informant č. 1 uvedl: „*Mně osobně se však nejvíce osvědčilo ve vztahu např. k dalším pomáhajícím organizacím uspořádat případovou konferenci...*“ Informant č. 7 uvádí: „*Případovky mám ráda, sejdeme se všichni v jednu chvíli a hledáme řešení klientovi situace.*“ Informant č. 6 jako jediný upozorňuje na to, že svolat případovou konferenci chvíli trvá: Informant č. 6 uvádí: „*Případová konference je pro všechny přínosná, ale než ji kolegové svolají někdy to prostě trvá....*“

TO7: Jaká opatření by dle vašeho názoru mohla zlepšit vzájemnou spolupráci?

Pomocí této otázky jsem chtěla zjistit, jestli sociální pracovníci vnímají potřebu zlepšení vzájemné spolupráce mezi organizacemi. Všichni informanti se shodli, že v rámci Pardubic je vzájemná spolupráce nastavena efektivně. Odpovědi informanta č. 4 lze shrnout odpovědi všech informantů. Informant č. 4 uvedl: „*Nenapadá mě, jaká opatření by mohla spolupráci s ostatními pomáhajícími institucemi ještě zefektivnit.*“ Informanti také shodně zmínili, že jsou neadekvátně vytiženi. Informant č. 8 uvedl: „*...souběžně řeším několik případů, a někdy chybí čas, který by byl potřeba...*“ Pro porovnání informant č. 2 uvedl: „*Někdy se cítím přetěžovaný, možná kdyby toho nebylo tolik, byl bych schopný reagovat rychleji.*“

Shrnutí DC2

Z výzkumného šetření vyplynulo, že na případy domácího násilí upozorňují různé instituce. Může se jednat o Policii ČR, školu, OSPOD, lékařská zařízení apod.

Po analýze rozhovorů se ukázalo, že pracovníci OSPOD v případech domácího násilí, kterému jsou přítomny nezletilé děti spolupracují především s Intervenčním centrem. Informanti sdělili, že pracují i s jinými institucemi než je Intervenční centrum, aby

klientům mohli nabídnout kvalifikovanou odbornou pomoc. Z výzkumného šetření vyplynulo, že sociální pracovníci OSPOD v Pardubicích dále spolupracují s Policí ČR, psychology a lékaři, pokud si to situace nezletilého dítěte žádá. Dále informanti zmiňují, že upozornit na domácí násilí je může i kdokoliv z řad široké veřejnosti, když mluví o anonymním udání.

Z výpovědí informantů vyplývá, že vzájemná komunikace mezi institucemi se děje skrze média jako je telefon a počítač. Zároveň informanti vyzdvihují případovou konferenci, sejdou se zde zainteresovaní odborníci a vzájemně si mohou předávat informace. Z výzkumného šetření vyplynulo, že informanti vnímají spolupráci organizací v Pardubicích jako efektivní. Ale i přesto se zmínili o možnostech zlepšení spolupráce. Informanti navrhuji, že by bylo třeba mít více času na to, se věnovat konkrétnímu případu.

5.7.3 Hodnocení spolupráce mezi jednotlivými institucemi v Pardubicích

DC3 – Zjistit, jak celkově hodnotí pracovníci institucí v Pardubicích vzájemnou spolupráci s jednotlivými zainteresovanými institucemi.

TO8: Kdo je pro vás stěžejním partnerem při řešení situace dítěte zažívajícího domácí násilí?

TO8 se týká toho, kdo je pro dotazované pracovníky stěžejním partnerem při řešení situace dítěte zažívajícího domácí násilí. Informanti odpovídali subjektivně, podle toho, pro jakou organizaci pracují. Informant č. 1 uvedl: „Jednoznačně Intervenční centrum, policie a soud.“ Shodně odpovídali i ostatní informanti pracující na OSPOD Pardubice. Informant č. 2 uvedl: „...nejčastěji spolupracuji s Intervenčním centrem, policií případně soudy.“ Informant č. 3 jako jediný ve své odpovědi zmínil, že pokud si to situace vyžaduje využívá služby lékaře. Informant č. 3 uvedl: „Pokud jsou na dítěti vidět zjevné známky ubližování, je vhodné přizvat lékaře.“ Zajímavé je, že informant č. 1 jako jediný upozorňuje na možnost umístění dítěte do Pardubického klokánku. Informant č. 1 uvedl: „klokánek máme přímo v Pardubicích, dítě pak nemění školu, školku.“ Odlišně odpověděl informant č. 5 který uvedl, že spolupracuje s psychology, terapeuty a právníky. Informant č. 6 uvedl: „Pracuji s Policí ČR...“ Informant č. 8 uvedl: „V případě vykázní pracuji s Policí ČR, pokud je v rodině nezletilé dítě, ve většině případů se zapojuje také OSPOD.“

TO9: V čem spatřujete přínos této spolupráce?

Odpovědi informantů na tuto otázku lze shrnout slovy informanta č. 7, který uvedl: *„Přínos spolupráce zainteresovaných institucí spatřuji v tom, že každá instituce pracuje, jak se stejnými klienty, tak s odlišnými, nabízí klientům, tedy obětem jiné služby, a jsme schopni se tedy vzájemně vykryt.“* Z uvedeného dovozují, že pro pracovníky je spolupráce přínosná především v tom, že pokud jejich instituce danou službu nenabízí, mají možnost klienta odkázat na organizaci jinou, která je schopná klientovi potřebnou službu poskytnout. Informant č. 4 uvedl, že přínos spolupráce spatřuje v tom, že pokud se jedná o domácí násilí, kterému je přítomno dítě, anebo dokonce o dětskou oběť domácího násilí, snaží se všechny zainteresované instituce dostat dítě do bezpečí co nejrychleji. Informant č. 4 uvedl: *„Klíčová je pro mě rychlost spolupráce, pokud je obětí dítě. Dostat ho do bezpečí je prioritou, rychlost odezvy potřebných institucí je pro mě klíčová.“*

TO10: Limituje vás tato spolupráce v něčem, vnímáte nějaké omezení, pokud ano, jaká?

Informanti se shodli na tom, že vzájemná spolupráce mezi institucemi je v Pardubicích dobře nastavena. Informanti dokonce shodně uvádějí, že v případě potřeby spolupráce s jinou institucí, se nesetkávají s většími problémy. Informant č. 4 uvedl: *„Vzájemně si vycházíme vstříc“*. Informant č. 8 uvedl: *„Někdy je to takzvaně něco za něco, ale vždycky se domluvíme, tak aby v centru našeho zájmu byl klient.“* Informant č. 3 překvapivě uvedl v čem vnímal ze začátku svojí profesní kariéry omezení své práce, a to když uvedl, že na začátku své profesní kariéry měl problém s komunikací s pracovníky některých institucí. Svoji odpověď dále upřesnil, když řekl, že až postupem odpracovaných let si vybudoval s pracovníky ostatních institucí vztah. Informant č. 3 uvedl: *„Když jsem ještě kolegy z ostatních institucí neznal, bylo pro mě těžké s nimi komunikovat, nelézt si k nim cestu. Teď už je to v pohodě, za ty roky se známe, víme co od sebe čekat, vycházíme si vstříc.“* Informant č. 5 podotýká, že je limitován principy poradenské činnosti Bílého kruhu bezpečí. Informant č. 5 uvedl: *„Jsem vázán diskrétností, musím zachovávat loajalitu vůči klientovi a bez jeho souhlasu nesmím podávat informace dalším institucím.“* Dále uvedl: *„Někdy je to klientovi na škodu, že nemůžu komunikovat s někým dalším.“*

Shrnutí DC3

Dle sdělení informantů OSPOD vyplynulo, že stěžejní institucemi pro práci s dítětem zažívajícím domácí násilí je Intervenční centrum, Policie ČR a soudy. Pro pracovníky Bílého kruhu bezpečí a Intervenčního centra je důležitý OSPOD. Z výzkumného šetření vyplynulo, že pracovníci spatřují přínos v rychlosti komunikace mezi jednotlivými organizacemi, pokud se jedná o případ domácího násilí, kterému je přítomno nezletilé dítě

Dle sdělení informantů jsem zjistila, že dotazovaní pracovníci jsou spokojeni s tím, jak je spolupráce mezi institucemi v Pardubicích nastavena. I přes spokojenost pracovníků je z rozhovorů s nimi patrné, že nějaké limitace spolupráce spatřují. Informanti uvedli, že limituje délka jejich praxe. Dále upozorňují, že se setkaly s případy, kdy jsou limitováni principy fungování jejich organizace.

Ve výpovědích informantů je kladen důraz na to, že spolupráce a hlavně komunikace je klíčová. Bez ní by nebylo možné poskytovat klientům kvalitní sociální práci. Informanti se také shodli na tom, že případy domácího násilí, kterému je vystaveno nezletilé dítě se musí řešit komplexně.

5.9 Vyhodnocení praktické část

Na základě předchozí analýzy jednotlivých rozhovorů je možné na tomto místě odpovědět na jednotlivé dílčí cíle a hlavní výzkumnou otázku. První dílčí cíl DC1 pomocí tazatelských otázek zkoumal, kdo je klientem pro jednotlivé organizace či orgány působící v oblasti sociální práce s nezletilými dětmi zažívajícími domácí násilí na území města Pardubic. Na základě vyhodnocení DC1 lze konstatovat, že dotazovaní sociální pracovníci vnímají jako klienta pro své služby dítě a jeho rodinu. Dále lze konstatovat, že pro všechny dotazované informanty je klíčovou formou práce s klientem rozhovor. Zároveň se dotazovaní informanti Intervenčního centra a Bílého kruhu bezpečí shodují, že vnímají jako klienta všechny osoby, které se na ně s problémem obrátí. Na základě vyhodnocení odpovědí informantů lze konstatovat, že s pachatelem domácího násilí jako takovým pracují pouze pracovníci Intervenčního centra. Důležité je upozornit na to, že odpovědi informantů se lišily především dle toho, pro jakou organizaci daný informant pracuje.

DC2 bylo zjištěno, že případy domácího násilí evidují a upozorňují na ně různé instituce jako je Policie ČR, škola, OSPOD apod. V případech domácího násilí, jehož součástí jsou nezletilé děti spolupracuje OSPOD především s Intervenčním centrem, a dalšími organizacemi a specialisty jako jsou Policie ČR, psychologové a lékaři. Komunikace mezi jednotlivými institucemi a dobrovolníky probíhá skrze elektronická média. Předávání informací může také probíhat při uspořádání případové konference. Upozornit na případ domácího násilí může tyto instituce kdokoliv ze široké veřejnosti. Na základě vyhodnocení DC2 bylo dále zjištěno, že sociální pracovníci vnímají vzájemnou spolupráci jako efektivní, zároveň vnímají potřebu větší časové dotace na jednotlivé případy, a to z důvodu, aby nebyli v časovém presu a mohli se případu věnovat více.

DC3 zaměřeným na zjištění, jak celkově hodnotí pracovníci institucí v Pardubicích vzájemnou spolupráci s jednotlivými zainteresovanými institucemi bylo zjištěno, že pracovníci jednotlivých institucí vnímají spolupráci a komunikaci mezi institucemi v případech, kdy je ohroženo domácím násilím dítě jako efektivní a rychlou. Dle odpovědí informantů je spolupráce v rámci Pardubic nastavena dobře. Jako jednu z překážek při výkonu své profese uvádějí informanti délku praxe, někteří informanti se také cítí být limitováni principy fungování jejich organizace. Celkově lze konstatovat, že

informanti vnímají důležitost případů, kdy je součástí domácího násilí dítě. Vnímají potřebu jejich rychlé a komplexní reakce.

Na základě vyhodnocení analýzy dílčích cílů lze konstatovat jako odpověď na hlavní výzkumnou otázku, že z pohledu sociálních pracovníků OSPOD je spolupráce mezi jednotlivými institucemi v Pardubicích nastavena efektivně. V případech, kdy je domácímu násilí přítomno dítě, jsou organizace schopny rychle a komplexně zareagovat, tak aby se dítěti dostala potřebná péče co nejrychleji. Jako užitečný prostor pro získávání informací od všech zainteresovaných institucí vnímají pracovníci případovou konferenci.

Závěr

Moje práce je zaměřena na „*Spolupráci neziskových a státních organizací při řešení domácího násilí v rodinách s nezletilými dětmi na území města Pardubice*“. Důvodem výběru tohoto tématu bylo, že je tato problematika v současné době aktuální. Asociace pracovníků intervenčních center České republiky poukazuje na prudký nárůst případů domácího násilí po vypuknutí pandemie koronaviru SARS-CoV2. Vzhledem k tomu, že mě problematika domácího násilí zajímá, a v budoucnu bych chtěla pracovat na OSPODu, chtěla jsem si o této problematice prohloubit vědomosti a získané poznatky využít v praxi. Diplomová práce se skládá ze dvou na sebe navazujících částí, části teoretické a výzkumné.

Hlavním výzkumným cílem, jak již bylo výše uvedeno, je zjistit, jak vnímají sociální pracovníci OSPOD v Pardubicích spolupráci s pracovníky dalších institucí na území města Pardubic při práci s dítětem zažívajícím domácí násilí. Aby došlo k naplnění hlavního cíle, byly formulovány dílčí cíle následujícího znění: „*Zjistit, kdo je klientem pro jednotlivé organizace či orgány působící v oblasti sociální práce s nezletilými dětmi zažívající domácí násilí na území města Pardubic. Zjistit, jakým způsobem probíhá spolupráce mezi pracovníky OSPOD a dalšími organizacemi zabývajícími se nezletilými dětmi zažívající domácí násilí mezi rodiči na území města Pardubic. Zjistit, jak celkově hodnotí pracovníci institucí v Pardubicích vzájemnou spolupráci s jednotlivými zainteresovanými institucemi.*“

K dosažení jednotlivých dílčí cílů a tím i cíle hlavního jsem použila kvalitativní výzkumnou strategii prostřednictvím techniky polostrukturovaného rozhovoru s pracovníky OSPOD, Intervenčního centra a Bílého kruhu bezpečí v Pardubicích. Pomocí rozhovorů jsem zjišťovala názory jednotlivých pracovníků. Ve výzkumné části jsem zpracovala transformační tabulku, v níž jsem uvedla hlavní cíl práce, jednotlivé dílčí cíle a tazatelské otázky. Dále jsem ve výzkumné části uvedla porovnání počtu vykázaní v rámci České Republiky a Pardubic, dále jsem popsala výzkumnou metodu, techniku sběru dat a rizika výzkumu. Po provedení všech rozhovorů jsem začala jednotlivé rozhovory interpretovat.

V rámci mého výzkumu došlo ke zjištění, že pracovníci všech dotazovaných institucí vnímají případovou konferenci, jako užitečný nástroj při řešení případů domácího násilí. Je nutné však podotknout, že sociální pracovníci OSPOD reflektují to, že kvůli svému pracovnímu vytížení jim svolání případové konference někdy trvá. S tímto názorem souhlasím, případová konference velmi užitečná, slouží jako prostor pro předávání informací o případu a zároveň se případem zabývá několik odborníků najednou. Zde je možné se odkázat na teoretickou část práce, kde je spolupráce organizací detailněji popsána.

Z výzkumu vyplynulo, že stěžejní institucí na území města Pardubic v oblasti domácího násilí je Intervenční centrum. Informanti se shodli, že v případech domácího násilí, ať už zahrnuje nezletilé dítě nebo ne, úzce spolupracují především s Intervenčním centrem. Zajímavým zjištěním je, že jediná instituce cíleně pracující s pachatelem domácího násilí na území města Pardubic je Intervenční centrum v rámci programu NENA. Jeden z informantů OSPOD uvedl, že si je vědom, že pokud pracuje s rodinou, může pracovat i s agresorem, jakožto členem rodiny. Program NENA je dle mého názoru užitečný. Pokud pachatelovi domácího násilí poskytneme adekvátní pomoc, můžeme eliminovat páchání další trestné činnosti.

Zajímavým zjištěním je, že informanti vnímají nastavení spolupráce mezi institucemi v Pardubicích pozitivně. Já osobně jsem byla z této shody informantů příjemně překvapená. Jeden z informantů se zmínil, že spatřuje limitaci v délce praxe. Informanti se také shodli na tom, že pokud se jedná o domácí násilí, kterému je vystaveno dítě, snaží se komunikovat a poskytovat klientům péči rychle. S informanty souhlasím v tom, že situace dítěte se musí řešit rychle, dítě vše vstřebává a je vhodné ho z ohrožující situace rychle vymanit.

Výpovědi informantů potvrzují platnost teoretické části práce v tom, že jednotlivé instituce spolu spolupracují a předávají si informace. Informanti OSPOD vnímají nastavení spolupráce s ostatními institucemi v Pardubicích jako efektivní a přínosnou. Hlavní cíl práce byl tedy naplněn. Závěry mé práce mohou posloužit pracovníkům dotazovaných institucí, ale i jiných, k uvědomění si, že odvádějí důležitou práci, která je ostatními pracovníky vnímána pozitivně.

Diplomová práce mi umožnila lépe se zorientovat v náplni práce jednotlivých organizací. Zorientovala jsem se v tom, jakou pomoc, která organizace poskytuje obětem domácího násilí. Dále jsem se seznámila s fungováním Bílého kruhu bezpečí, Intervenčního centra a OSPOD v Pardubicích. Výše uvedená zjištění jsou platná pouze pro území města Pardubic a nedají se automaticky aplikovat na všechna zařízení.

Se zjištěnými poznatky seznámí instituce, kde jsem prováděla rozhovory a věřím, že budou využiti k ocenění jejich práce. Také bych zjištěné poznatky chtěla v budoucnu využít v rámci své profesní kariéry. Další výzkum by se mohl zaměřit na, jak probíhají případové konference na území města Pardubic a jak přispívají ke zlepšení klientovy situace.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Počty vykázaní pro jednotlivé kraje České republiky (zdroj: BKB, 2020)

Tabulka č. 2 – Počty vykázaní v rámci Pardubického kraje a města Pardubic 2017 – 2020
(zdroj: BKB, 2020)

Tabulka č. 3 – Transformační tabulka (zdroj: vlastní)

Tabulka č. 4 – Přehled informantů (zdroj: vlastní)

Literatura

Asociace pracovníků intervenčních center ČR. Domácí násilí v první vlně epidemii C19. Praha: APIC ČR PRAHA, 2020.

BEDNÁŘOVÁ, Zdena, MACKOVÁ, Kateřina, PROKEŠOVÁ, Hana. *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně - právní ochrany dětí*. 1. vyd. Praha : MPSV, 2006. 139 s. ISBN 80-86878-50-3

BEDNÁŘOVÁ, Zdena. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, c2009. ISBN 978-80-254-5422-0.

BOWLBY, John. *Vazba: teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Praha: Port 1, 2010. ISBN 978-80-7367-670-4.

Cummings, E. M., & Wilson, A. (1999). *Contexts of marital conflict and children's emotional security: Exploring the distinction between constructive and destructive conflicts from the children's perspective*. In M. J. Cox & J. Brooks-Gunn (Eds.), *Conflict and cohesion in families: Causes and consequences* (pp. 105–129). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Jak posuzovat zranitelnost obětí. *Právo a rodina*. 2013, roč. 15, č. 6, s. 5 – 12

DISMAN, M.: *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 8024601397

DUNOVSKÝ, Jiří. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5.

JANKOVSKÝ, Jiří, Martin HOLUB, Ivana MATOUŠKOVÁ, Dana VRABCOVÁ, Andrea TAJANOVSKÁ a Radka MICHELOVÁ. *Sociální pracovník v multidisciplinárním týmu*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015. Sešit sociální práce, 3/2015. ISBN 978-80-7421-088-4.

MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny: v kontextu plánování péče*. 2., rozš. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0522-7.

MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3336-7.

MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois, ed. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

MPSV. *Sociální pracovník v multidisciplinárním týmu*. Ministerstvo práce a sociálních věcí, sešit sociální práce 3. číslo, 2015. ISBN 978-80-7421-088-4

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.

SALOMON, L. M., & ANHEIER, H. K. (1997). *Defining of the Nonprofit Sector. A Cross National Analysis*. Manchester: University Press.

SKP-CENTRUM o.p.s. *Program NENA Domov bez násilí. Metodika*. 1. vyd. Pardubice: SKP-CENTRUM, 2018. 7 s.

Strauss J. Corbinová. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, str.43

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára a kol., *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0

VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004. ISBN 80-23921061

WARSHAK, Richard Ades. *Rozvodové jedy*. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-439-X.

Waters, E., Cummings, E.M. (2000). *A Secure Base from which to explore Close Relationships*. *Child Development*, Vol. 71, No.1., 164

ŽIŽLAVSKÝ, Martin. *Metodologie pro Sociální politiku a sociální práci*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 142 s. ISBN 80-210-3110-7

Internetové zdroje:

Advokátní deník. *Základní informace o Bílém kruhu Bezpečí* [online] © 2021 Advokátní deník [cit. 15.8.2021] Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/wp-content/uploads/zakladni-informace-o-BKB-A4.pdf>

Bílý kruh bezpečí. 2020. *Počty vykázaní pro jednotlivé kraje České republiky* [online]. © Bílý kruh bezpečí, 2020. [8.2.2022]. Dostupné z: https://www.bkb.cz/files/news/840//files/VYKÁZÁNÍ%2012_2020.pdf

Bílý kruh bezpečí. *Linka 116 006 pomáhá obětem kriminality a domácího násilí* [online] © Bílý kruh bezpečí, 2021 [cit. 15.8. 2021] Dostupné z: <https://www.bkb.cz/aktuality/n537-linka-116-006-pomaha-obetem-kriminality-a-domaciho-nasili/>

Bílý kruh bezpečí. *Principy poradenské činnosti* [online] © Bílý kruh bezpečí, 2021 [cit. 15. 8. 2021] Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/zakladni-principy-cinnosti/>

HERDOVÁ, Tereza, Lucie JARKOVSKÁ, Kristýna PEŠÁKOVÁ a Zdeněk TRÁVNÍČEK. *Analýza postojů původců a původkyň domácího násilí a práce s nimi: V rámci projektu „Domácí násilí a genderově podmíněné násilí / Uplatňování hlediska rovných příležitostí žen a mužů a podpora sladování pracovního a soukromého života“* [online]. Oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR, 2016 [cit. 24.8. 2021]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/postoje_puvodcu_FINAL_rev.pdf

MPSV. 2010. *Metodické doporučení MPSV č. 3/2010 k postupu orgánu sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí* [online]. Praha: MPSV. [cit. 24.8.2021]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/metodika_3.pdf/a539b71d-91ae-9ff1-ed5b-62211af03747

Policie České republiky. *Domácí násilí* [online] © Policie ČR, 2021 [cit. 13.8.2021] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sprava-clanky-domaci-nasili.aspx>

Probační a mediační služba České republiky. *Poslání a cíle Probační a mediační služby* [online] © IT STUDIO s.r.o., 2002-2021 [cit. 11. 8. 2021] Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/poslani-a-cile/>

SKP- CENTRUM, o.p.s. *Intervenční centrum* [online] © SKP-CENTRUM, o.p.s., 2017 [cit. 17. 8. 2021] Dostupné z: <https://www.skp-centrum.cz/nase-sluzby-a-projekty/intervencni-centrum>

SKP- CENTRUM, o.p.s. *O nás* [online] © SKP-CENTRUM, o.p.s., 2017 [cit. 17. 8. 2021] Dostupné z: <https://www.skp-centrum.cz/o-nas/o-nas>

Úřad Vlády ČR. *Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2015 – 2018* [online] 2015 [cit. 6. 9. 2021]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Akcniplan-prevence-domaciho-a-genderove-podmineneho-nasili.pdf>

Zákony

99/1963 Sb. *Občanský soudní řád. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 02.09.2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-99>

108/2006 Sb. *Zákon o sociálních službách. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 02.09.2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

40/2009 Sb. *Trestní zákoník. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 02.09.2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

135/2006 Sb. *Zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 06.06.2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-135>

359/1999 Sb. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit.

26.08.2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

45/2013 Sb. *Zákon o obětech trestných činů. Zákony pro lidi - Sbirka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 01.01.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>

292/2013 Sb. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Zákony pro lidi - Sbirka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 30.10.2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-292>

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Ukázkový rozhovor